

Nr. 37

1944. g.
8. septembri

RM 0,30

* LAIKMETS *

Jaunā maiņa pie ieročiem

KOPIBAS TIKUMS

Nav grūti runāt par labiem tikumiem, par augstsirdību, par cildenu atteikšanos diendusas brīdī dārzā zem liepām, kur zarus sanēdamas pulcējas bites, vēstījot mieru un saderību. Labas paražas viegli daudzinaamas arīdzan, kad klēts un šķūņi ir pilni, ja galdā netrūkst gardas ēsmas un spirdzinošas veldzes.

Šādos apstākļos gandrīz katrs godīgs pilsonis cenšas atdarināt ideālistu un labdari, jo tas viņa draugiem sagādā prieku un vaīro viņa viesmīlības slavu. Daudz grūtāk jau ir piesaukt labdarības tikumu, ja jāziedo daļa no paša šaurās rocības, un jo sevišķi grūti tas liekas kara laikā, kad cīņu ugunsgrēku sīvās dūmakas aizklāj rītdienas apvāršus. Tad gluži nemanot pamostas savtīgā dzīve. Taupī un glabā tikai sevi! Kas zina, kāda nebalta diena gaida.

Un tomēr viesmīlības un labdarības tikumiem nekad nav tik liels svars un vērtība kā kara un nelaimes dienās. Tieši tagad, kad mūsu novadi iebrucēju zābaku midīti, kad pilsētu un ciemu drupās paliek paaudzēm ilgi krātās bagātības, kad zemniekiem jāpamet sētas, kur viņu dzimta kopusi zemi simtiem gadu, pārspīlētai savrupības lološanai nedrīkstam dot mājas vietu savās sirdīs.

Daļa latviešu sabiedrības, nacionālās sirdsapziņas mudināta, ir sapratusi šī laika posma svarīgumu un dara visu, kas viņas rocībā un spēkos, lai palīdzētu tiem, kam šī palīdzība nepieciešama un kas šīs palīdzības cienīgi. Ir ļaudis, kas ar stoisku mieru atsakās no visām priekšrocībām un ērtībām un sev patur tikai pienākumu kalpot un upurēties tautai. Skaistu piemēru

ir daudz, kā latvieši ņem uz sevi visas tautas bēdas. Tos cildinās vēsture.

Tomēr ne visur bargie pārdzīvojumi ir atmodinājuši latviešu tautisko sirdsapziņu un rosinājuši to jauniem darbiem. Kara krustceļos mums ir zudušas daudzas vērtīgas lietas un dažkārt uzmācas bažas, vai tur nav palicis arī latviešu kopības tikums.

Mums vēl ir daudzi intelektuāļi, gudri un turīgi latvieši, kam Zemgales un Malienas bēgļu likstas un latgaliešu posts nav visas latviešu tautas lāsts un nelaime. Mums ir cilvēki, kas briesmu brīdī vairāk domā par sava sarkankoka kāršu galdā vai ādas klubkrēslu glabāšanu, nevis par kalpošanu tēvzemei. Mums ir ļaudis, kas, līdzīgi glēviem karavīriem, bēguļo, ceļ pāniku, grauj tautas pretesības spējas. Un ir vēl ļaudis, kas, kara darbības tieši neietekmēti, vēl iecirtīgi turas pie ierastajām mājības normām un uzskata par lielāko labsajūtas traucējumu, ja kāds bēglis vai pajumtes meklētājs pieklauvē pie viņu durvīm. Šiem cilvēkiem allaž šķiet, ka nevis kara likstas izdzinušas bēgļus no viņu pajumtēm, bet ka viņi kļūst pa Latvijas ceļiem sava paša prieka un vaļības mudināti.

Un tad notiek, ka dažs labs rocīgs saimnieks un daļa laba ražena saimniece, kam vēl pagrabī un tīnes pilni, top nožēlojami tukšinieki, kā mājās nav ne lieka kaktiņa, ne sakaltuša maizes rīciens. „Mēs nevaram, mums nekā nav,” viņi vēsi un farizējiski aizbildinās, bet šie vārdi nozīmē: „Ejiet projām no mūsu sliedzītiņa, mēs nevēlamies jūs!” Ir daudzkārt dzirdēts, ka šādām saimniecēm nav lāsītes piena vai dažu ābolu, ko iedot bēgļu bērniem vai izslāpušiem karavīriem, kaut aplokā redz

ganāmieš duci brūnu govju un dārzā ābeles likst zem augļu smaguma.

Šis parādības liecina, ka vēl nepazīstam savu likteņa kopību, ka mūs pat lielākās briesmas netuvina un nesaliedē par vienu tautu. Mēs vēl neprotam kalpot kopības tikumam.

Sīkstums un taupība, protams, arvien ir bijuši raksturīgākie vilcieni latviešu dabā, bet te vairs nav runa par taupību. Rīciens maizes un lāsīte piena nav izšķērdība. Tā drīzāk būs kopīgā likteņa simbols. No savas dzimtās mājas izdzītam latvietim tā apliecinās, ka, arī aiziedams svešā novadā, viņš var justies kā savā pusē. Tas viņā pamodinās apziņu, ka viņš ir tomēr stāp saviem tautiešiem, kas var un grib rūpēties par viņu.

Ar nevēlētu viesmīlību un izpalīdzību mēs palīdzam ne vien bēgļu gaitās izdzītajiem, bet vēl vairāk, mēs kopjam nacionālo kopības tikumu, un tas ir pats galvenais, ko varam veikt šajās dienās. Šajās dienās ir nopietni jāapsveš un jāpārdomā, kāda nozīme ir mūsu saglabātai bagātībai un pat dzīvībai, ja visas tautas saimniecības un kultūras vērtībām draud bojā eja.

Vēstures plūdus un atplūdus latviešu tauta ir zaudējusi visu, kas tai bijis, un tomēr, par spīti nedienām un postam, tā arvien ir cēlusies jaunai dzīvībai uz gruvešiem un apkvēpušām krāsmatām. Viņa ir cēlusies un piepildījusi atkal šo zemi ar dzīvu elpu, jo ir ticējusi savai misijai, jo viņu vienoties vecs neviena nerakstīts un tomēr sirdī dziļi sakņojies tikumisks kopības aicinājums.

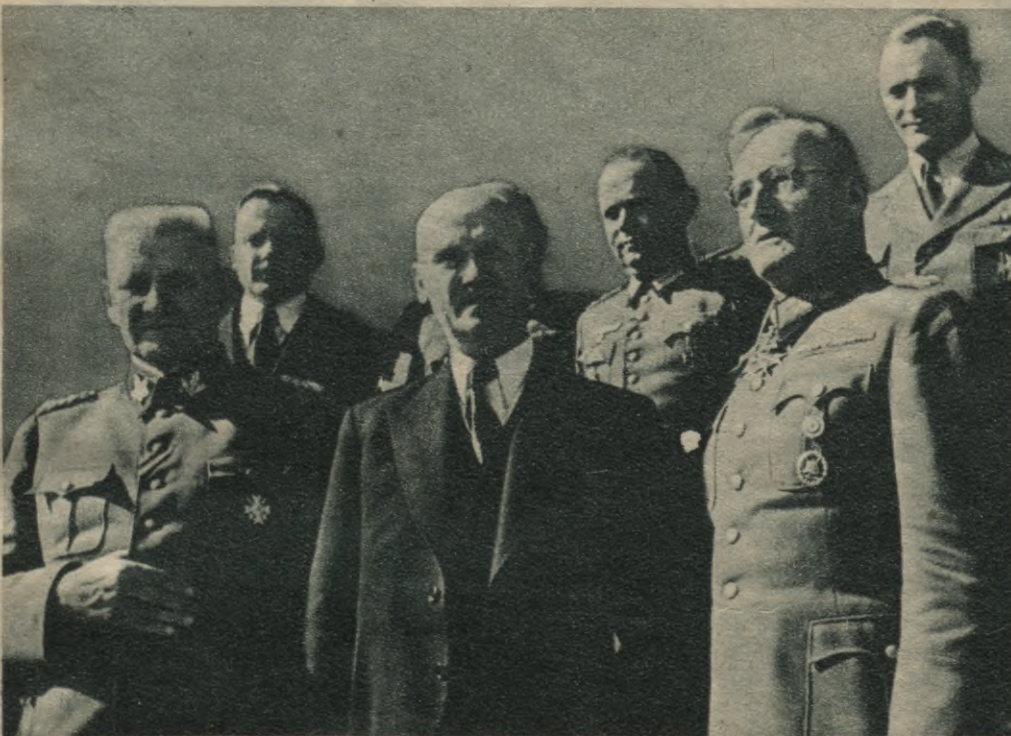
Vai tagad, pēc divdesmit brīvvalsts gadiem, pēc saimniecības uzplaukuma, pēc lieliem sasniegumiem kultūrā un mākslā, mēs kļuvuši morāliski mazvērtīgāki un garīgi kūrāki? Ir pēdējais laiks pierādīt arī darbos, ka esam tieši tādi, kādi visu laiku vārdos dēvējamies, ka esam apzinīgi savas tautas locekļi, ka visām citām bēdām pāri stāv mūsu tēvzemes bēdas.

Protams, jaunavai ir vērts noskumt par rožu dārzu, ko bradā kara zirgi, un ir gluži cilvēciski nopūsties par zaju mauru, ko izmān bēgļu lopti, bet šie zaudējumi ir pānesami, un tie jāpānes. Rozes uzdziedēs citu vasaru vēl krāšņāk nekā šogad, izbradātais maurs sazaļos vēl kuplāk, bet, ja mūsu kopības saites izirs, tad tautai draud neatvairāma iznīcība.

Mums nav ceļa uz nākotni un rītdienu, ja mēs nejutīsimies kā vienota saime, kas atbildīga par katra atsevišķa locekļa priekiem un bēdām. Ja apdzisis mūsu nacionālā apziņa, tad mūs neglābs vairs nedz mūsu karavīru varonība, nedz dzejnieku sapņi, nedz akla laime. Kas netic pats sev, tam arī laimes nav. Mūsu tautai šajās dienās jābūt kā senām vikingu kara draudzēm, kas bija tik cieši apņēmības un disciplīnas saliedētas, ka arī vislielākā neveiksmē, pat virsaiti zaudējot, zināja un atrada ceļu uz uzvaru.

Granātu sagrautos namus atkal uzceļ nākošās paaudzes, ierakumu izvagotās druvās nolīdzinās čaklās rokas, bet brūces, kas būs cirstas tautas vienībai un kopības tikumam, neviens nevarēs par labu vērst. Tās būs un paliks visas mūsu tautas negods un grēks. Lai Dievs mūs sarga no šī grēka!

Pēteris Aigars.

ZIEMEĻU ARMIJAS GRUPAS VIRSPAVĒLNIKIS PIENĒM LATVIEŠU AUGSTĀKĀS AMATPERSONAS

Ziemeļu armijas grupas virspavēlnieks ģenerālpulkvedis Šerners (Schörner) šajās dienās darba apspriedēs pieņēma latviešu augstākos darbiniekus. Pa kreisi: **ff** grupenfirers **ff** ģenerālleitnants Bangerskis; aiz viņa lauksaimniecības ģenerāldirektors Andersons; vidū: pirmais ģenerāldirektors Dankers; pa labi: ģenerālpulkvedis Šerners

BOĻŠEVIKI PALIEK BOĻŠEVIKI

Tāls Eiropas kultūras garam ir audzināts sarkanarmietis. Naidis un neuzticība ir rakstīta viņa sejā, kurā neatspoguļojas vairs nekas no cēlas cilvēcības.

Tajos mūsu zemes novados, no kurienes jau padzīti ielauzušies boļševiki, mēs atkal varam iepazīties ar cīņas metodēm un garu, kas valda Staļina impērijā. Trīs pagājušos gadus būtiski tajā nekas nav mainījies, izņemot to, ka padomjarmijai no cepurēm pazuduši pulkšņi un vairs nevienam it kā nebūtu tiesības atkārtot slavenos vārdus: „Augšā pulkšņi, apakšā muļķi”. Tāpat šķietami boļševiku partija it kā būtu nostājusies uz galvas, jo pēkšņi kļuvusi par patriotisma dievinātāju un reliģijas atzīnēju, tēlojoties it sevišķi saviem draugiem angļiem un amerikāņiem ticīgāka par ticīgiem, bet būtiski tā ir un paliek tāda pati kā agrāk.

Tagad, izstaigājot tās pilsētas un ciemus, kur īsu laiku valdījuši boļševiki, mēs, latvieši, kas šos āziātus jau savā laikā esam it ļoti pazinūši, varam tikai brīnīties par to, cik lieliski teātri viņi prot spēlēt pasaules priekšā un cik zemiski ir darbi, kas notiek boļševiku valstībā. Stepju vilki nevar pārvērsties maigos jēros. Boļševiku partijas valdības sistēmas stūja balsti ir un paliek nodevība, asiņains terrords, iedzīvotāju iebaidīšana un sistēmatiska aplaupīšana. Tā valda šī partija, un viņas valdīšanas sekas skaidri atspoguļojas tajās padomijas cilvēku paaudzēs, kas šo valdīšanu izbaudījušas pāra gadu desmitos. Jau tagad rodas jautājums: vai tie vispār vairs saucami par cilvēkiem? Bet, ja boļševiki Krievijā valdītu vēl pāris gadu desmitus, tad šim jautājumam jau būtu droša un noteikta atbilde: Krievijā vairs nav cilvēku, bet kādas dīvainas kreatūras, kas radušās no kādreizējiem cilvēkiem un veidojušās židiski boļševistiskās audzināšanas ietekmē.

Pirmais, ko padomjarmiešu komandieri paziņo, tikko tie ielauzušies kādā apdzīvotā vietā, ir apgalvojums: „Darba laudis, nebaidieties no mums! Mēs jums nekā ļauna nedarīsim.”

Tas skan gluži tāpat kā pasaka par vilka draudzību pret jēru. Turpmākie notikumi burtiski arī tā norisinās, jo laipnības pilnajam apgalvojumam likts pretī svarīgs rīkojums:

„Pirmās trīs dienas ieņemtā apgabālā boļševiku kaņavīri var rīkoties visās vietās pēc savas sirds patikas.”

Un tad viņi arī rīkojas, jo šāds karošanas veids ir sevišķi tīkams stepju barbariem. Izlietodami, tā sakot, šis „pirmās nakts” tiesības, padomjarmieši izokškerē visas mājas, sevišķi priecīgi būdami par pulksteņiem, gredzeniem, vērtslīdētām, kabatas baterijām, bet kā vainagu tam pievienodami varmācības aktus pret neaizsargātām sievietēm. Lai cik riebīga un necilvēcīga ir šāda armijas rīcība, boļševiku partijai ir svarīgi, lai tās kaņavīri ar šādām noziedzībām tiktu atalgoti, jo — kā tālāk redzēsim no dažiem piemēriem — citu neko tikamu taču viņi nevar saņemt ne tagad, ne nākotnē. Tā kā

šai partijai ir vienaldzīgi, par ko un kā viņa valda, bet svarīga ir tikai turēšanās pie varas, tad, saprotams, tai arī šķiet ne-nozīmīgi raudzīties uz to, vai armijā iekļauto morāle ir augsti vai zemi vērtējama, vai padomju cilvēks vispār izskatās pēc cilvēka vai dzīvnieka.

Tukuma kauju rajonā boļševiku kaņavīri bija ieradusies brupoti ne vien ar kaņavīram nepieciešamiem ieročiem, bet ar pilnām jēlspirta kannām. Tie bija jauni — trīspadsmit līdz sešpadsmit gadus veci zēni vai vecīši ap sešdesmit gadiem, vienādi skrandaini un bezgala netīri un ar vienādu tieksmi pēc alkohola un vienādu dzeršanas „tehniku”. Tējas glāze jēlspirta (kas bija iegūts izlaupītā Tukuma spirta dedzinātavā) vai arī tējas glāze zilā dedzināmā spirta (ko līdz ar pulksteņiem un citām mantām viņi nekavējās pievākt privātās mājās) un malks ūdens virsū, lūk, tā viņi, tā sakot, „baudīja” dzīvi.

Otra raksturīga īpašība — mums gandrīz neiedomājama netīrība. Liekas, ka ūdens būtu boļševiku kaņavīriem visniknākais ienaidnieks. Eiropas kaņavīri parasti pat visgrūtāko kauju iesākos starplaikos pirmo meklē ūdeni, lai varētu ne vien nodzerties, bet pirmā kārtā nomazgāties, turpretim padomjarmieši ir nodzīvojuši pilnīgā mierā veselu nedēļu kādās mājās, kam tuvumā upe un artēziska aka, bet ne reizes nav nomazgājušies.

Kāpēc? Boļševiku partijai ir šādas tādas brošūras arī par higiēnu, bet padomjarmietis nemazgājas. Mums tas liktos dīvaini, bet viņiem tas ir parasts un saprotams, jo izrādās, ka viņi nekā no dzīves nesagaida un necer, ne pēc uzvarām, ne zaudējumiem un viņiem vienai, kādi tie izskatās. Kad jēlspirta apduļināti tie kļūst runīgi, tad pamazām atklājas, cik pamatīgi boļševiku partija apstrādājusi krievu tautu. Partija atņēmusi tai cilvēcīgo garu. Boļševiku armijas parastais kaņavīris tagad ir laimīgs, ja var nonākt pilnīgā gara stulbumā un skatīt pasauli bez jebkādam domām.

„Bet cilvēkam, pat tādām, kam vairs nav ko domāt, taču paliek vēl tiesība cerēt. Cerēt, — nē, arī no tā boļševiki savus laudis ir atradinājuši.

„Ko jūs darīsiet pēc kara?” jautā kādam vīram, kas boļševiku režīmu redzējis kopš tā nodibināšanas.

„Nošaušos,” skan pārsteidzoša atbilde.

„Kādej?”

Viņš pasmejas: „Vai tad nav zināms, kas notika ar tiem kaņavīriem, kas kara pirmajā kaņā ar somiem? — Visus tos nosūtīja uz Sibīrijas taigām un — atvainojiet — ne jau nu sēnes lasīt . . . Sibīrijas darba no-metnēs! Nē, pateicos!”

„Bet tas taču ārpriets . . . Tad jau labāk cīņā pret . . .”, jūs bažīgi norijāt pēdējo vārdu, kamēr viņš, uzmanīgi pametis skatu sāpus, piebilst: „Jūs domājat: pret mūsējiem. Na, bet cilvēks, kas pavadījis divdesmit piecus gadus cietumā, vairs nedomā, ka vēl kādreiz pietiks gudrības un spēka no-žņaupt cietumsargus . . .”

Tātad tai padomju cilvēku daļai, kas nav aicināta pie partijas ieguvumu pīrāgu dalīšanas, nav vairs lauts ne domāt, ne cerēt, un tā pamazām noslid dzīvniekam līdzīgā stāvoklī.

Tomēr starp partijas un tautas masu cilvēkiem pagadās arī kāds retais, kam it kā būtu savas un tiesāms pārsteidzošas domas. Soreiz tas bija kāds četrdesmitdivgadīgs seržants.

„Kāpēc jūs visi tā no mums baidāties,” viņš jautā. „Lai kur ejam, visur laudis laizās mežā.”

„Tos, kas no mums pagājušā boļševiku valdīšanas laikā nelaidās mežā, sagaidīja vai nu čekas lode, vai nosūtīšana uz Sibīriju,” ir skaidra atbilde, bet tikpat droši iesaucas seržants:

„Tā bija kļūda. Mēs, krievi, nekad nesam vēlējušies jūs izsūtīt. To atkal bija izdomājuši nolādētie židī!”

„Židī? . . . Bet . . .”

„Nav nekādu „bet”? . . . Jūs zināt, ka mūsu darišana patlaban ir karot, bet, tikko kaujas troksnis aizvirsīsies tālāk, mūsu židī būs klāt. Viņi ir visur tur, kur kauju vairs nav. Viņi ir tur, kur grozās nauda, manta un — galvenais — pārtikas līdzekļi. Viņi ir kooperāti vos un — čekā . . .”

Redzams, šim seržantam bija ļoti skaidrs, kādu lomu židī spēlēja Krievijā, taču šī atklātā valoda lai nevienam nepieviļ, jo ļoti cilvēcīgi un atklāti likušies arī dažādi padomjarmijas komandieri, kas uz laiku spēlējuši komandantus pilsētās un ciemos, bet, boļševiku audzināti, tūdaļ sākuši lietot boļševistiskus paņēmienus masu pārvaldīšanā.

Kā zināms, pirmais priekšnoteikums boļševiku varas nostiprināšanai ir — nodevība, tāpēc arī saprotams, ka, piemēram, uz ātru roku sasauktā tautas sapulcē kāds sarkanais komandants starp citu paziņojis:

„Nododiet buržujus, aizsargus un visus tos, kas ir neuzticami darba tautai. Sekojiet šā pilsoņa priekšzīmei,” viņš norādījis ar roku uz kādu tirgotāju. „Viņš jau pirmajā dienā apzinājās savu pienākumu pret padomju varu un ziņoja par vairākiem naidīgiem elementiem!”

Lūk, ar šo aicinājumu sākas istās padomju varas nodibināšana, jo nu parādās sabiedrības atkritumi, kas par saviem ziņojumiem kā pirmie saņem dažādu amatus, gan jaunnodibinātā izpildkomitejā, gan citur. Ar šo momentu atgriežas gluži tādi paši laiki, kādus mēs piedzīvojām baigajā gadā. Salašņas sāk savu iznīcības darbu, padomju dzīvnieks sāk nogalināt cilvēku ar visām tām pašām metodēm, kādas lietotas piecpadsmit miljonu cilvēku fiziskai iznīcināšanai Krievijā un pārējo masu lopiskošanai. Un tur, kur sākusī darboties šo salašņu vara, tur iznīcības process norit ātri. Piemēram, Kemeru boļševiku valdīšana bija tikai divas nedēļas ilga, taču pēc to padzīšanas Kemeru jaunajos kapos bija jānodod zemes klēpim pāri par divdesmit noslepkavotu cilvēku. Tas arī ir vienīgais, ko boļševiku vara spēja paveikt, tā skaidri parādot, ka tās uzdevums ir iznīcināt, jo visi noslepkavotie bija vienkārši darba cilvēki, kas visu mūžu bija sūri grūti strādājuši.

Varbūt, ka angļi un amerikāņi vēl tagad iegalvo sev un citiem, ka boļševiki pēkšņi no vilkiem pārvērtušies jēros, bet mums to iestāstīt nav iespējams. Mēs atkal skatām, ka boļševiku partija ir cilvēcīgas dzīves iznīcinātāja partija, viņu kaņavīrs jau padarīts dzīvniekam līdzīgs, un ka boļševiku partijas mērķi ir Eiropas kultūras un tajā augušā cilvēka nāve, jo mūsu kultūras pamatos ir cilvēcības celšana, bet boļševiku mērķis — cilvēku lopiskošana. Ja to ievērojam, tad arī saprotam, kāpēc sarkanarmieši ir tik netīri, skrandaini, stulbi un kāpēc nepieciešamiem zēniem tik tīkams ir jēlspirts. To lietojot, jaunais padomju cilvēks arvien vairāk attālinās no cilvēka stājas un partijas rokās kļūst par vienkāršu robotu, ko vajadzības gadījumā varēs bez bēdām aizmest lūžņu kaudzēs — Sibīrijas taigās.

Pa daļai ir taiznība boļševiku propagandai, ja tā boļševismu apzīmē par Eiropas atbrīvotāju: patiesi, tas savas uzvaras gadījumā atbrīvotu Eiropu no mantas un kultūras, eiropieti — no domām un cerībām un beidzot no — galvas. F.

Neviens vēl to nav spējis

Beidzies piektais kara gads. Diendienā vācu kaņavīri varonīgi spīējuši ienaidnieka skaitliskajam un materiālajam pārspēkam visās frontēs. Šai pretestībā un pašu pasākumos visām ieroču šķirām svarīgu atbalstu sniedz uzņēmīgie un droširdīgie kara lidotāji gan ar saviem smagajiem bumbvedējiem, gan izveicīgajiem iznīcinātājiem, gan stukasiem, kas ienaidniekam sagādā vislielākos pārsteigumus. No tiem pretiniekiem ir vislielākais respekts, jo šim ierocim viņiem nav pretlīdzekļu.

Zemlidojumos uzbrūkot, tas iznirst pēkšņi, lai straujā triecienā ar saviem ložmetējiem plautu pretinieka kājnieku rindas, vai atkal ar spēcīgām bumbām grautu viņu bunkurus, izšķaidītu lielgabalu baterijas, tanku kolonnas, izjauktu kara materiāla transportus. Nelielā augstuma un lielā ātruma dēļ stukasi ir pasargāti no pretinieka artilērijas un ložmetēju uguns. Savdabīgi griezīgā stukasu rūkoņa, ložmetēju tarkšķēšana un nomesto bumbu grāvieni tā nomāc pretinieka kaņavīrus, ka tie bieži nemaz nejaudā laikus laist darbā savus ieročus, kad stukasi jau pazuduši aiz nākošā uzkalna, lai turpinātu savu postīgo darbu.

Smagie Ju 87 tipa stukasi ar savām bumbkravām un tā paša tipa stukasi ar saviem lielgabaliem, tā sauktiem tanku iznīcinātājiem, kas spēj sadragāt visbiezāko tēraudu, vienmēr atrodas vīrs frontes tur, kur stāvoklis visnopietnāks. No Ju 87, kas apbruņoti ar diviem lielgabaliem, sevišķi bīstas boļševiki, jo šos tanku iznīcinātājus raida cīņā tad, kad jāapkaro pēkšņo boļševiku tanku iebrukumu smailes. Tikpat labi kā vācu grenadierji, arī boļševiki pazīst šī lidaparāta lielgabalu sitienu bīstamo iedarbību. Viņi zina, ka tad, kad pie kaujas debesīm parādās tanku iznīcinātāji, tiek nosprostots daži labs boļševiku uzbrukums.

Pēdējā laikā Ju 87 dienu no dienas padarījuši nekaitīgus boļševiku tankus arī

Latvijas telpā, ko tie sarga kopā ar pārējiem citiem uzdevumiem iznīcināšanas kauju operācijās iesaistītiem lidaparātiem.

Mazs piemērs. Tas bija nesenās dienās, kad kāda boļševiku tanku iebrukuma smaile nonāca līdz Ergļiem.

Tieši šai brīdī tur gadījās būt arī kādam Rīgas dzelzceļniekam. „Boļševiku tankisti,” stāsta viņš, „mani aizturēja un paturēja savā gūstā divi dienas, pēc kam man izdevās izbēgt un atgriezties Rīgā. Boļševiku tanku daļas komandieris, kāds majors, nodeva jaunam padomjarmietim mani apsargāt. Tas par šo uzdevumu nebija sajūsmīnāts želojoties, ka viņš, lūk, neesot pēdējās trīs naktis acu aizvēris, bet tagad viņam būšot stingri jāuzmana vēl kāds gūsteknis. Man tomēr nenācās ilgi noklausīties viņa „trīsstāvu” lamu vārdus, kādus šis bravūrīgais boļševiks raidīja uz savu priekšnieku adresi. Drīz vien kaut kur tālumā bija dzirdama lidmašīnu rūkoņa. „Vācieši!” izsauca mans apsargātājs, pavēlot man nekavējoties sekot viņam kādā uz ātru roku izbūvētā bunkurā. Nebija arī ilgi jāgaida, kad turpat uz netālu mežmalā novietotiem tankiem sāka birt vācu Ju 87 mesto bumbu krusa, kas ļoti precīzi trāpīja savus mērķus. Jums vajadzēja tikai redzēt to pārvērtību, kāda dažās minūtēs bija notikusi ar manu apsargātāju. Kamēr es ar klusu cerību gaidīju savu atpestīšanu no nezināmā likteņa, mans sargs, saķēris rokas un nometies ceļos, lūdza nevis Staļinu, bet Dievu, lai tas jel viņu pasargānot no vācu bumbām. „Tik tālu esmu aizgājis no sava dzimtā stūrīša,” skaļi vaimanādams, lūdzās padomjarmietis, „vai tad tiešām man še, tālā svešumā, būs lemts gals!”

Neskaitāmās boļševiku tanku kapsētas ar desmitiem un simtiem iznīcinātu ripojošu tērauda čietokšņu visā austrumu frontē un kopš šā gada augusta vidus arī Latvijas teritorijā liecina, ka arī jaunie vācu tanku iznīcinātāji Ju 87 darbojas pēc vecas, pārbaudītas metodes.

Ne mazāk iedarbīgi savus uzdevumus veic vācu ātri lidojošie un izveicīgie Me 109 tipa iznīcinātāji. Viņu notriekto boļševiku lidmašīnu skaits jau sen kā sniedzas desmitos tūkstošos. Jaunā vācu lidotāju iznīcinātāju saime, izmantojot savu slavenu priekšgaitnieku, spožiem panākumiem vainagoto gaisa ērgļu — Belkes (Bölke), Imelmaņa, Udeņa, leģendārā Richthofena un beidzot, bet ne pēdīgi Gēringa (Göring) piedzīvojumus gaisa kaujās, guvusi tādus panākumus šai karā, kādus nav sasnieguši nevienas citas kaņavīru valsts lidotāji.

Kāda iznīcinātāju vienība pulkvežleitnanta Hrabeka vadībā austrumu frontē savu 10.000. uzvaru guva jau šā gada jūlija otrā pusē, kad tās sekmīgākie gaisa ērgļi virsleitnants Hartmanis (Hartmann) atzīmēja savu 263., vienības kommodors pulkvežleitnants Hrabeks 124., leitnants Gracs (Gratz) 109. un kādas iznīcinātāju grupas kapteinis virsleitnants Oblezēns (Oblesen) 96. uzvaru.

Tieši pēc viena mēneša virsleitnants Hartmanis, kas arī ir kāda minētās vienības iznīcinātāju vada kapteinis, pārsniedzis lidotājam augsto gaisa uzvaru skaitu 300, notriecot 301. lidmašīnu. Tas ir sasniegums, kādu līdz šim vēl neviens cits kara lidotājs pasaulē nav guvis. Ar šo savu panākumu izvirzoties par pasaules labāko lidotāju iznīcinātāju, virsleitnants Hartmanis tālu pārspējis savus varonības paraugus — pirmos četrus ar Ozollapu vainagu ar šķēpiem un briljantiem pie Bruņinieka pakāpes Dzelzs krusta apbalvotos kara lidotājus: pulkvedi Meldersu (Mölders), ģenerālmajoru Gallandu, kapteini Viku (Wick) un virsleitnantu Marsellu. Viņa vadītais iznīcinātāju vads jau šā gada jūnijā ar 1200 notriekumiem izvirzījās visu vācu iznīcinātāju vadu priekšgalā.

Vadonis apbalvojais virsleitnants Hartmani par viņa izcilajiem panākumiem kara laukā ar Ozollapu vainagu ar šķēpiem un briljantiem pie Bruņinieka pakāpes Dzelzs krusta kā 18. vācu kaņavīru. 1943. gada oktobrī virsleitnantu Hartmani apbalvoja ar Bruņinieka pakāpes Dzelzs krustu. Nepilnu gadu vēlāk viņš saņēma Ozollapu vainagu un šā gada 5. jūlijā, pēc savas 263. gaisa uzvaras — šķēpus pie Ozollapu vainaga. Viņa lielo notriekumu skaits vēl jo vairāk tādēļ pelna ievērību, ka gaisa uzvaras panākta galvenā kārtā sevišķi nelabvēlīgos lidošanas apstākļos un arvien gandrīz pret skaitā pārāku ienaidnieku.

Virsleitnantam Hartmanim ir tikai 22 gadi. Savu bērību viņš pavadījis Ķīnā, kur viņa tēvs bija ārsts. Savas kaņavīra gaitas viņš sāka 1940. gada oktobrī, gūstot pirmos panākumus austrumu frontē.

Tagad šis pasaules jaunākais, bet panākumiem bagātākais lidotājs iznīcinātājs izvirzījies tādu nopelniem bagātu vācu kara lidotāju kā kapteinis Novotnijs, majors Rudels, pulkvežleitnants Gracs u. c. priekšgalā. A. M.

10.000 GAISA UZVARU.

Četri pazīstami kara lidotāji no kādas iznīcinātāju vienības, kas austrumu frontē notriekusi vairāk nekā 10.000 ienaidnieka lidmašīnu. No labās: nesen kā ar Ozollapu vainagu ar šķēpiem un briljantiem pie Bruņinieka pakāpes Dzelzs krusta apbalvotais virsleitnants Hartmanis (Hartmann), ar Ozollapu vainagu apbalvotais šīs vienības kommodors pulkvežleitnants Hrabeks savas lidmašīnas Me 109 kabīnē, ar Bruņinieka krustu apbalvotais leitnants Gracs (Gratz) un kāda šīs vienības vada kapteinis ar Bruņinieka krustu apbalvotais virsleitnants Oblezēns (Oblesen).

TAUTU

HIMNAS

Cinītāji, kas dodas uz kaujas laukiem, ir ne vien apbruņoti, apgādāti un vingrināti militārās mākās, bet viņiem vienmēr dod līdzī arī vislabākos novēlējumus. Viņus pavada palicēju mīļie, sirsnīgie skati, pie viņiem ir vienmēr mājnieku sirds un domas. Jaunavas un sievas pasniedz tiem puķes, tēvi un brāļi spiež roku, mātes slauka šķiršanās asaras. Gaisos pland nacionālais karogs. Un tad atskan tautas himna... Šīs dziesmas skaņās saplūst un apvienojas visas mūsu domas, jūtas un grība. Mūs visus stiprina cieta apņēmība katram darīt savu pienākumu mūsu dzimtenes, mūsu tēvijas, mūsu dārgās Latvijas labā.

Tautas himna, puķes un prieka asaras arī sagaidīs cinītājus mājās pārnākam un apsveiks uzvarētājus.

Sava nacionālā himna, kas vārdos un mūzikā izpauž un apliecina tautas locekļu un valsts pilsoņu kopīgās izjūtas, domas un vēlēšanos, ir bijusi katrai tautai jau attālā pagātnē, un arī mūsu dienās tas vērojams visās zemēs. Himnu parasti dzied vai spēlē valsts un tautas svētkos, bet tā atskan arī tautām apsveicinoties. Nacionālai himnai vienmēr parādīta liela cieņa.

Šai gadījumā pakavēsimies pie himnām, kas pavada un svētī karotājus cīņā pret drausmīgo boļševismu, par jaunu, labāku un laimīgāku Eiropu.

No Eiropas valstu himnām visvecākā ir holandiešiem. Tās teksts sacerēts ap 1568. g., un mūzika aizgūta no kādas vēl vecākas dziesmas. Dānijas, bijušās Austrijas, arī Francijas himnas radušās 18. gadu sīmenī.

Lielvācijas himnas izcelšanās šāda. Slavenais komponists Jozefs Haidns (Haydn) jau 1797. g. bija sacerējis mūziku austriešu nacionālajai lūgšanai „Gott, erhalte Franz den Kaiser”. Pielāgojamais šai melodijai, vācu patriotiskais dzejnieks Heinrichs Hofmanis fon Fallerslebena 1841. gadā sarakstījis dzejoli „Deutschland, Deutschland über alles”. Tā ieguva vācu tautas simpatijas un jau pirms Vācijas apvienošanās (1871. g.) kļuva par himnu — par vācu tautas atsevišķo daļu varēnu vienotāju. Himnas teksts pie tam nav jāzprot tā (kā tas dažreiz darīts), ka Vācijai jāvalda pār visu („über alles”), bet gan — ka Vācija lai katram vācietim ir pats augstākais, lai stāv pāri visām pārējām interesēm, lai ir pats dārgākais, ciendāka, svētākais. Tas jau īsti katras himnas patiesais kodols.

Vēl dažus vārdus par Lielvācijas himnas autoriem. — Jozefs Haidns dzīvoja no 1732. līdz 1809. gadam, bija Austrijas dēls un karsts vācu patriots. Viņa kompozīciju skaits ļoti liels, katram mūzikas un dziesmu draugam šis vārds pazīstams. Haidns ļoti daudz darījis, lai vācu nacionālo mūziku paceltu augstu.

Heinricha Hofmaņa fon Fallerslebena mūžs ir no 1798. līdz 1874. gadam. Viņš bijis profesors Breslavas universitātē, pēc tam nodevies tikai literāram un zinātniskam darbam, dzejoties patriotiskā un tautas dziesmu garā, sekmīgi pētījis vācu kultūras pagātni un publicējis lielu skaitu rakstu (kopotie darbi 8 sējumos).

Nacionālsociālisma laikmetā līdzās jau minētai Lielvācijas himnai dzied arī Horsta Veseļa dziesmu.

*

Tekstu un mūziku latviešu tautas un vēlākos gados arī Latvijas himnai sacerējis Baumaņu Kārlis. Šis dedzīgais tautiskās atmodas laiku darbinieks, pirmais latviešu komponists, kas latviešiem deva pirmo oriģināldziesmu, piedzimis 1835. g. 11. maijā Vilķēnu pagasta Indriķu pusmuižā, miris 1905. gada 10. janvārī Limbažos. Izglītību Baumaņu Kārlis guvis Limbažu apriņķa skolā un Valkas skolotāju seminārā, pabeidzot to 1856. g. Pēc tam nākošais komponists dažus gadus strādā par mājskolotāju fon Aderkasa ģimenē Kirbižos, vēlāk pāriet uz Pēterpili. Šeit Baumaņu Kārlis darbojas par skolotāju Sv. Annas bāriņu patversmē un skolā, vēlāk par vācu valodas skolotāju ievērojamā Smolnas institūtā. Pēterpilī B. K. papildina arī savu Cimzes seminārā gūto mūzikālo izglītību, mācīdamies klavierspēli pie prof. Fr. Černi, bet kompozīcijas teoriju pie Tomasa un Hlavača. No viņa kompozīcijām klajā nākuši vairāki dziesmu krājumi: „Austra” I—III burtn., dziesmu krājums „Līgo”, „Mortuos plango”, „Zālamana māc. III nodāja”, „Latvju tautas dziesmu liktenis”, bet daudz palicis arī manuskriptos. Baumaņu Kārļa lielā produktivitāte nav līdzsvarā ar darbu kvalitāti. Mazāku formu darbos tomēr atrodama viena otra īsta pērle, kas liecina par B. K. patieso talantu un dzīvo, radošo intenciju. Tas sakāms par nepelnīti aizmirsto „Daugavas zvejnieku dziesmu” (Brīvēznieka), bet jo vairāk par „Kā Daugava vada” (Ausekļa), kas savā vienkāršībā un spēka pilnībā iecerē paceļas pāri visam, ko B. K. spalva ir rakstījis. Joprojām vēl dzīvo viņa „Latviski lai atskan dziesmas”, bet vislielāko slavu komponists guvis, sarakstīdams „Dievs, svētī Latviju”.

Baumaņu Kārlis savām kompozīcijām izmantoja galvenokārt Ausekļa un pats savus tekstus. Pēdējie dzejiski vāji, bet saturā pauž kaislīgu cīņas garu, dedzīgu un patiesu patriotismu, kas iedusmināja daudzo dziedātāju sirdis, kuru rokās nāca Baumaņu Kārļa dziesmas. Un savā laikā viņa krājumi, īpaši „Austrias” burtnīcas, bija ļoti populāras.

Latviešu tautas lūgšana pirmo reizi atskaņota dziesmu svētkos Rīgā 1873. gadā. Programmā tā apzīmēta kā „Tēvijas dziesma”. Turpmākos gados „Dievs, svētī Latviju” piedzīvoja diezgan raibas dienas. Krievu laika administrācija skatījās uz to pavisam greizi. To pa laikam noliedza uzņemt sarīkojumu programmā, vai arī neatļāva pa atskaņošanas laiku publikai piecelties un noņemt cepures. Tomēr latviešu tauta to gadu no gada arvien vairāk uzskatīja par savu himnu. Boļševiku gadā par šīs himnas atskaņošanu draudēja aizsūtīšana uz Sibīrijas tundrām vai pat nāve.

Mēs visi atceramies, kā Rīgas atbrīvošanas dienā, 1941. gada vasarā, atkal atskanēja „Dievs, svētī Latviju” un kā latviešu sirdīs ar to ieplūda gaišs saules stars. Tāpat lielajā Rīgas strādājošo sanāksmē 1943. gada novembrī no 100.000 mutēm vareni atskanēja šī tautas lūgšana par savu dzimteni un tēviju, par Latviju.

*

Tagad isi par mūsu kaimiņu un ieroču brāļu nacionālajām himnām.

Somu himnas „Oi, maamme, Suomi, synnymaa” (latv. tulk. Ai zeme, dzimtene, tēvija) mūzikas autors ir Fredriks Pacius, kas dzimis 1809. g. Vācijā, mūža otrā pusē darbojies Helsinku universitātē un cieši saistījies ar Somijas likteni. — Tā pati mūzika ir arī Igaunijas himnai „Mu Isamaa, mu onn ja rõõm” (Mana dzimtene, mana laime un prieks), tikai teksts, kā redzam, šis cits, igauņu dzejnieka J. Jansena darbs. — Lietuvas himna iesākas vārdiem: „Lietuva, tevyne musu, tu didvyriu zeme” (Lietuva, mūsu tēvija, varoņu zeme), kam mūziku devis Vincs Kudirka (1858.—1899.). — Ungārijas himna: „Isten, add meg a magyart jo Kedvvel, böseggel” (Dievs, svētī Ungāriju). Zviedrijas: „Du gamla, du fria, du fjällhöga Nord” (Tu vecā, tu brīvā, tu klinšainā ziemeļzeme), Norvēģijas: „Ja, vi elsker dette landet” (Jā, mēs mīlam šo zemi), Šveices: „Ruist du, mein Vaterland” (Tu sauc, mana dzimtene). Fašistiskā Itālija dzied „Giovinezza”.

Beigās citēsim Japānas valsts himnu: Valdniekcilts lai tūkstoš gadus un vēl tūkstošgadus zel, līdz par klinti izaug akmens un ar sūnu apaug klints”.

Nāks diena, un šo tautu himnas svētīs uzvaru un vēstīs mieru pasaulei.

Aa.

Komponists Baumaņu Kārlis studiju laikā Pēterburgā.

JAUNĀ MAINĀ

Tēmēšanas apmācības. Ass skats un plecam cieši piekļauta šautene lodi novedis mērķi.

Uzlidojuma trauksme. Jaunie dzimtenes sargi modri steidzas pie ieročiem.

Priekš dažiem mēnešiem, braukdams ielu dzelzceļa vagonā, sastapu kādu brašu jaunekli, kas — tikko beidzis dīlināt tehnikuma priekšpēdējās klases solu — tobrīd prātoja, ko darīt šovasar. Citus gadus viņš allaž bija devies uz laukiem par izpalīgu, bet tagad, braucīdams jau brangi pūkainos vaigus, apcerēja īstena puīša godu.

„Tev gan ir labi,” viņš sacīja, apaļām acīm un it kā ar klusu skaudību aplūkodams zaļo kaņavīra tērpu. „Šī forma saista ar daudziem pienākumiem, taču reizē tā atbrīvo no rūpēm, kur labāk un derīgāk izmantot savus spēkus. Nav ērti atzīties, un tomēr jāsaka, ka jūtos it kā nokaunējies to biedru priekšā, kas nobeiguši skolu un tapuši par leģionāriem. Runājot ar viņiem, liekas, ka saraujos pavisam maziņš un neesmu vēl nemaz sagatavojies kārtīga vīrieša ceļiem.”

Aizrādīju viņam uz svētību, ko sevišķi pašreizējā laikā, kad saimniekiem vai asaras sasprāgst acis, vērojot bagāti svētītās druvas un sarukušo strādnieku pulku, sagādā krietns darbs laukos, taču šķiroties izlikās, ka viņš joprojām ir visai nemierīgs un domā, kā varētu likt lietā savu gribu un sparū līdzi iepriekš pieminētajiem biedriem.

Nesen ieraudzīju, ka pa bulvāra ietni, steidzīgus un no teiktus soļus spērdams, tuvojas kaut kur redzēts un pazīstams stāvs. „Sveiks!” sauca pienācējs, un tagad pamanīju, ka tas ir zināmais tehnikuma audzēknis, tikai viņš vairs nevalkāja melno skolnieka svārku, bet gan zilpelēko gaisa spēku palīgdienesta uniformu.

Pretšķepu patvertnē izpalīgi vēro zenīrtillerijas ledarbību.

„Beidzot zaldāts gan?”

„Tā ir,” viņš smiedamies atsaucās. „Nenēma, ka nebija ko redzēt. Bet dzīve varēna. Svaigs gaiss, apmācības, pa starpām spēles un,” viņš savicināja dūres, „arī bokss.”

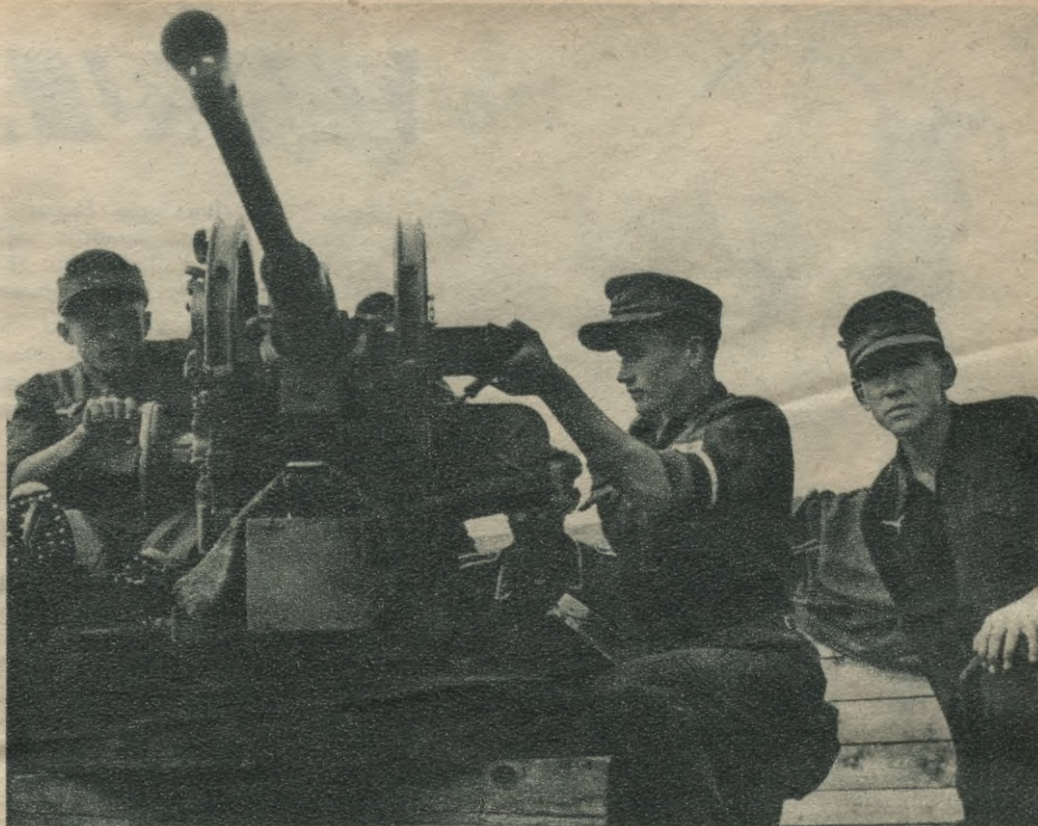
Tas bija viss. Jaunkareivis steigšus atvadījās, jo viņam pilsētā vēl bija veicami dažādi uzdevumi, un sparīgi aizsoļoja pa brieduma laika saules apspīdēto aleju.

Līdzīgu jauniešu, kas, tieši no skolas sola nākdami, sākuši kā vīri darīt savu pienākumu pret tēvzemi, Latvijā ir tūkstošiem. Gaisa spēku palīgdienestā iesaukti visi jaunekļi, kas dzimuši 1927. gadā, bet gadu vēlāk dzimušie var iestāties brīvprātīgi. Palīgdienests ir iekļauts vācu gaisa spēkos, bet tā sastāvs ir tīri nacionāls, jo pieņem tikai latviešus, kas dzīvo mūsu dzimtenes robežās. Gaisa spēku palīgu aprūpību un lielā mērā arī organizēšanu veic Latvju Jaunatnes organizācija, pie tam neatkarīgi no apstākļa, vai jauniešs tur bijis saistīts arī agrāk.

„Vai tikai nebūs par grūtu? Vai zēni varēs panest karavīra dzīvi un galīgi nenoniks?” — Tā bažījās daudzi piederīgie, aizvadīdami savus lolojumus no mājām uz attiecīgajām nometnēm. Šeit jāsaprot, ka zili tērptie zēni nav ieskaitīti karavīros, bet joprojām uzskatāmi par skolniekiem, kam nepieciešama vadība un audzināšana, uzsvērot, protams, militārās nodarbības un citus apstākļus, kas veicina garīgu un fizisku norūdīšanos.

Zēni ir iedalīti vienībās, un tos apmāca tāpat kā armijā jaunkareivjus. Taču tā ir tikai zināšanu atsvaidzināšana un papildināšana, jo daudz kas kļuvis skaidrs un iegulies kaulos jau ģimnazijas militāro apmācību stundās. Jaunieši pazīst ir ierindu, ir šauteni un gāzmasku, taču nav noslēpams, ka vislielāko prieku viņiem sagādā tērauda bruņcepures. Par spīti smagumam, dažs augumā sīks puisis nonēsājis to galvā gandrīz cauru dienu, kautrīgi motivēdams savu aizrautību ar nodrošināšanos pret zenītartilērijas šāviņu šķembām vai tamlīdzīgi. Militārajās apmācībās zēni guvuši jau tādas sekmes, ka paši — tikai instruktoru vadībā — apkalpo lielgabalus un starmešus, neprasadami padoma un palīdzības kareivjiem.

Brīvais laiks nav vienīgi atpūtai. Tas jāizmanto lietderīgi, lai uzturētu kārtībā drēbes un apavus.

Kamēr kalendārs vēl nav rādījis skolas gada sākumu, visu dienu izmanto kara lietām, fiziskai audzināšanai un atpūtai. Pie katras vienības darbojas viens vai vairāki skolotāji, kas reizē veic arī jaunatnes vadītāju un organizētāju pienākumus. Viņu uzdevumi ir plaši un sarežģīti, jo pārmaiņus nākas uzņemties gan vecāku, gan tulkus un vecāko biedru lomu. Taču tas ir darbs, kas sagādā gandarījumu, jo līdz šim no skolotāju mūtes par gaisa spēku palīgiem nav atskanējis vēl neviens jauns vārds. Iestājoties rudenim, zēniem būs jāķeras arī pie grāmatām, burtniecām un spalvaskātiem, jo skolas laikā paredzētas 18 mācības stundas nedēļā. Tās notiks gan tieši apmešanās vietās, gan — nokārtojot satiksmes un telpu jautājumu — arī pilsētā. Kamēr lauki vēl zaļo, četras stundas dienā iespējams vēltīt spēlēm, rotaļām un dziesmām, kas risinās saskaņā ar LJO stāba izstrādātu programmu. Pāri tīklam lido

Zenītliegabals vērsas pret uzbrucējām lidmašīnām.

„Laikmeta” uzp.

voleja bumbas, citos laukumos dzird futbolistu sasaukšanos, bet īpaši zēnus priecina šaušanas vingrinājumi un dažī boksa cimdu pāji, kuŗu tīkotāji veido tikpat gaŗas rindas kā dāmas pie zeķu tirgotavām. Četru stundu nodarbības variējas atkarībā no apstākļiem, taču to nolūks allaŗ ir vienāds — gādāt, lai jaunieŗi veidotos biedriski, garīgi un fiziski spēcīgi, tādejādi iegūstot īstu latvieŗu vīru stāju. Atgriezdamies vakaros mājup, zēni atrod priekŗā teicami iekārtotas mītnes, kur bez divstāvu gultām ikviena rīcībā nodots arī atseviŗķs galdiņŗ savu lietu noglabāŗanai. Katrā istabā mītiņās seŗi gaisa spēku palīgi.

LJO stābs rūpējies arī par zēnu garīgo aprūpību. Jau savāktā prāva bibliotēka, ko izdalīs pa atseviŗķām vienībām, tāpat izdevēji aicināti ziedot zināmu eksemplāru skaitu no krājumā esoŗām vai tikko publicētām grāmatām. Laika kavēklim iegādātas dažādas spēles. Projektēts arī savs veids „frontes laikraksts”, kas sauksies „Jaunā sardze”, aptvers 32 lappuses un būs vēltīts militāriem jautājumiem, LJO stāba norādījumiem un lasāmvielai. Līdzīgā kārtā organizēs kultūrālus ansambļus, kuŗu sastāvs komplektēŗies no attiecīgi apdāvinātiem gaisa spēku palīgdienesta locekļiem.

Vērojot pasākumu, kas pirmo reizi ar tik stingri noteiktiem mērķiem apvieno prāvu skaitu mūsu jaunieŗu, jāliecina, ka tas veikts krietni un lietpratīgi, dodot jaunas un droŗas garantijas Latvijas nākotnei. Jo jau patlaban ikviens gaisa spēku palīgs var attiecināt uz sevi dzejnieka Alfonsa Franŗa vārdus:

Mēs vēl esam mazi, jauni,
Liels jau ūzdots pienākums,
Bet tas dzīvē nebūs jauni,
Jau no šūplā jāaug mums.

TANKU KAPĒTĀ PIE

H-PK. Boļševiku tanki Ergļos! Kad šī ziņa atskrēja Rīgā, Vidzemē dega nīkna kauja. To bija ievadījis boļševiku uzbrukums no Madonas telpas naktī no 18. uz 19. augustu, boļševiku 10. armijas korpusam, kurā bija trīs strēlnieku divīzijas un 60 tanku, panākot izrāvienu rietumu virzienā uz Ergļiem.

Skaitliski vājākie vācu spēki, lai izvairītos no apdraudējuma atsegtajam kreisajam flankam, atgāja, un 20. augustā boļševiku tanku smailei ar sekojošiem kājniekiem smagajās automašīnās izdevās sasniegt Ergļus. Civiliedzīvotāji pēc iespējas ātri atstāja šo vietu, bet vācu vienības ieņēma jaunas aizstāvēšanas pozīcijas.

Kamēr boļševiku kājnieki, tikko nostiprinājušies atstātajā miestā, stājās pie tur palikušās armijas apgādes noliktavas izlaušanās, piedzērdamies no atrastā alkohola, tanki devās tālāk. Rīgas virzienā ripojošus, tos līdz pēdējam iznīcināja rūpīgi maskētie vācu prettanku lielgabali, tanki un kājnieku šautās tanku dūres. Izkaisīti turpat divdesmit kilometru garā joslā, tie sadragāti un izdeguši vēl šodien gul ceļa novadgrāvju krūmājos un viņu kāpurķēžu izartajās pļavās. Apkalpes iznīcinātas reizē ar tērauda milzeņiem.

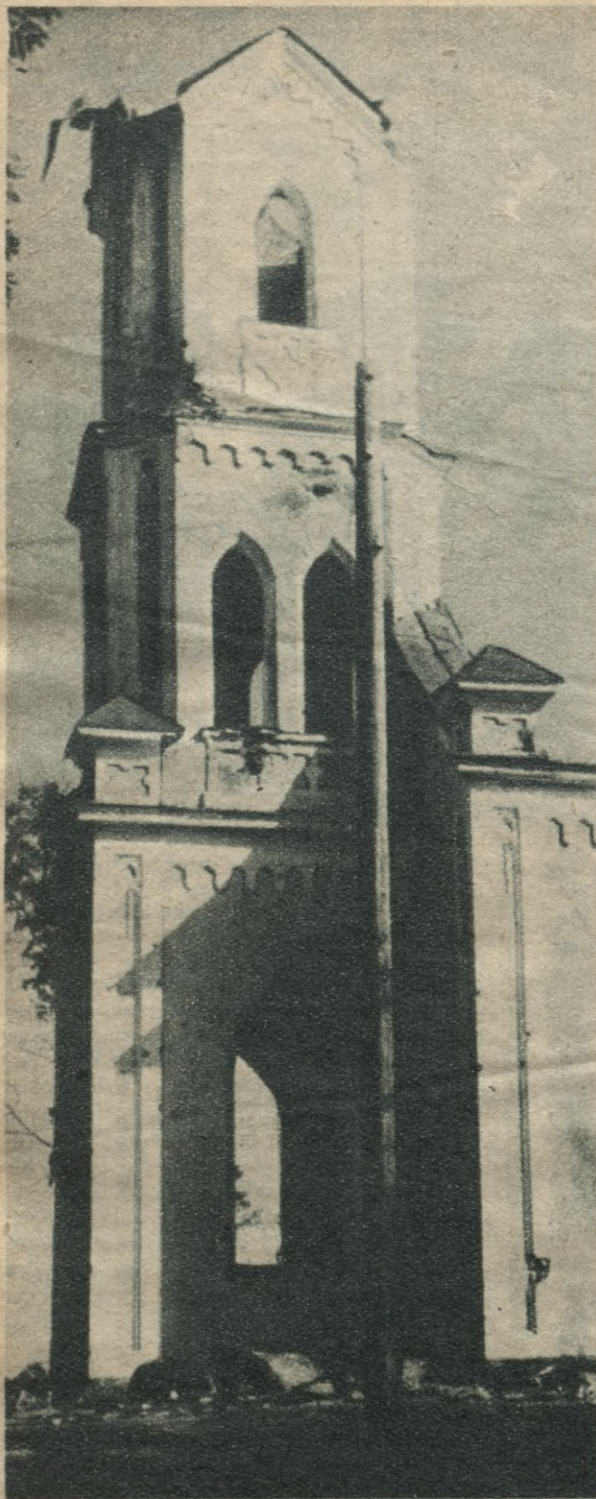
Starp T 34 milzeņiem te lielāko tiesu sadeguši veca tipa amerikāņu tanki stūjainām uzbūvēm un augstiem lielgabalu torņiem. „Detroit, USA” vēl vietumis lasāms uz viņu sadragātajām sienām un motoriem.

Ari daudzās boļševiku smagās automašīnas, kas sašautas gul Ergļu cīņu telpā, ir amerikāņu ražojumi.

Frontes stabilitāte prasīja šī ķīļa likvidēšanu. 21. augustā sākās vācu

Ergļu baznīcas drupas pēc boļševiku iebrukuma atvairīšanas.

Pie Ergļiem pamestais krievu zenītliegabals.

ERGLIEM

prettrieciens, kuŗa sekmīgā norisē frontālā uzbrukumā jau nākamajā dienā boļševikus no Ergļiem atkal padzina. Negaidītais vācu pretuzbrukums boļševikus pārsteidza, par ko liecināja viņu atkāpjoties pamestie 18 tanki, kas pa daļai nebojāti un ar visu municiju kriŗa vācu rokās.

Ar to kauja Ergļu telpā, boļševikiem zaudējot 3 strēlnieku divīzijas, 50 tankus, 43 smagās automašīnas un lielu skaitu ieroču, bija beigusies.

Saņemtie gūstekņi — to vidū arī boļševiku piespiedu kārtā mobilizētie ieņemto apgabalu latvieši — vienā mutē zina stāstīt, ka ienaidnieka kaŗavīru noskaņojums ļoti slikts un mazinājusies patīka cīnīties. Viņu fronte stiprā mērā balstoties uz amerikāņu sūtītajiem materiāliem un apgādi. Ka boļševiku milzu telpas dzīvā spēka rezerves stiprā mērā izlietas, rāda apstākļi, ka Padomijā mobilizēti kaŗadienestam jau 1927. g. dzimušie vīrieši, kā arī gūstekņu izteicienu apstiprinātais pašu novērojums visos austrumu frontes iecirkņos — frontes dziļumā boļševikiem vairs nav spēku.

Fronte austrumos no Ergļiem patlaban kļuvusi stabila, un pretuzbrukumā, atņemot ienaidniekam arvien jaunu apvidu, ļauj pašāvēģi raudzīties nākotnē.

Mierīgs, šai nākotnei ticēdams, ar ticību, ko izaudzinājusi šīs zemes mīlestība, latviešu zemnieks iet darba ikdienas solī, ievākdams bagātās vasaras augļus. Arī pilsētās tālāk rit uzvarai un mieram veltītais darbs.

// kaŗa ziņotājs
Jānis Zalčmanis.

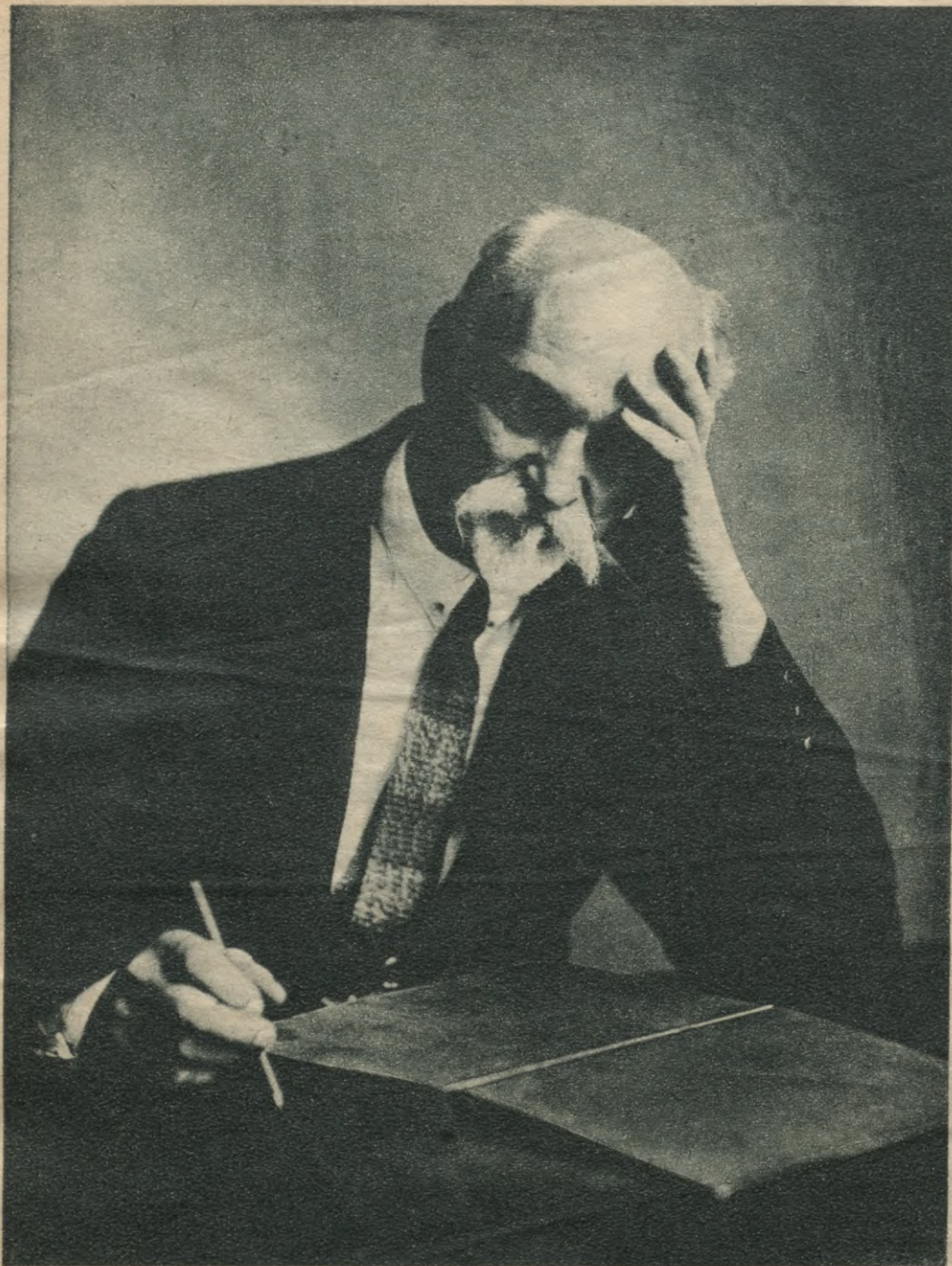
Cīņas Ergļu purvainajos mežos.

Kādā gravā pie Ergļiem viens boļševiku tanks uzdrāzies otram. Abi kļuvuši nelietojami.

Ergļu centrs pēc boļševiku padzišanas.

//-PK Gūtmanis

RAINI PIEMINOT

Kad nostājamies tādas ģeniālas personības priekšā, kāds ir Rainis, gribēdami to īsā kopskatā aptvert un apjaust viņa darbu, apžilbst acis un apmulst prāts. Varbūt mēs kā godīgi pētnieki būsim bruņojušies metodēm un sistēmām — mums būs tāda sajūta kā nelgām, kas ar tauriņu ķeramo ienākuši mūža mežā. Varbūt mēs izgudrēm, labi konstruētā laivā dosimies dziļajos ūdeņos — mūsu priekšā pavērsies bangainais okeans tā neizkuģojamā plašumā.

Daudzveidīgs un daudzsējumains ir Raiņa mūža darbs, un tomēr pietiek ar dažām rindām, lai veselai tautai briesmu naktī palīdzētu dzīvot. Tik daudz dziesmu izlidojušas no lielā dziesminieka sirds, bet pietiek dzirdēt vienu, lai latvieši sajustu tagad un visos laikos: — Viena mēle, viena dvēsele, viena zeme — mūsu! Daudz mudinājumu un brīdinājumu izcukstējusi viņa mute gan baigās, gan krāšņās nojausmās, bet pietiek ar vienu vienīgu saucienu, lai

mēs uztrūktos savā miegā, izdzirdot dzejnieka saucēja balsi: — Celies, mosties, latvju tautal!

Tāds ir liels un pravietīgas dzejas liktenis, ka tā iekrīt tautas dvēselē un tur paliek uz visiem laikiem. Dzejnieks ir miris, šķiet, ka no mīpas lēni pagaistu arī viņa vārdi, bet pēkšņi, lielā izmisumā un naktī krītot, atjēdzamies, ka mums nav citas ticības pie kā turēties kā vien šie neizdzēšamie vārdi. Mēs tad izraujam šos degošos teikumus un piespraužam kā zīmotni mūsu dzīvojamām dienām, apzinādamies likteņa žēlastību, kas mums devis šādu dzejnieku, kāds tautām rodas tikai reizi pa gadu simtiem.

Ja Raini gribētu apzīmēt vienā vārdā, būtu jāsvārstās starp diviem, kas viņā sakusuši vienas personības veidolā: dzejnieks un domātājs. Domas ir tā zeme, kur izauguši un veidojušies Raiņa traģēdiju tēli, viņa dzejas skarbaiss, vēsais skaistums.

Jau no agras bērnības viņu apmājušas šīs domas — par pasaules kārtību, par taisnību un netaisnību, par kungiem un apspiestajiem, par nabadzības un nebrīvības lāstu, kas gul pār cilvēci. Tās nav grāmatās sameklētas problēmas, visu, pret ko viņa gars sacēlās kaislā pretestībā, viņš varēja pieredzēt pats savā zemē un pie savas tautas. Cilvēka zemiskums bija viens un tas pats, vienalga, vai viņš skatījās tagadnīgās sejās, vai nokāpa tālos pirm-laikos. Jāzepa paštaisnie brāļi ir gara radinieki Antiņa gudrajiem brāļiem. Kā ēnas šie mantrausības, asinskāres un nodevības kalpi aplīp ap viņa gaišajiem varoņiem, līdz tos nokauj taisnības un izlīdzinājuma zobens.

Bet grūtāk izdomājama bija vēl kāda cita doma: doma par Latvijas likteņiem. Uzmodinājis mūsu novārtā pamestos teiku un pasaku varoņus, Rainis tos padara par pravietīgiem cīnītājiem, kas simbolizē latviešu tautas alkas pēc brīvības un patstāvības. Tam bija jānotiek smagos politiskos apstākļos, dienās, kad varēja likties, Latvijas saule vairs nekad balta nepacelsies pār asiņu sārto Daugavu. Tas bija laiks, kad dzejnieka vārdi, tikko dzimuši, lidoja no mutes mutē un kļuva par evanģēliju tiem, kas tagad atdusas Brāļu kapos.

Kas gan šīm domām, kuŗas slepenībā loloja katrs latvietis, kas šīm cilvēcības idejām un simboliem, kuŗus pazīst katrs kultūrāls eiropietis, piešķīra šādu vienreizīgu mirdzumu? Tā ir Raiņa neatdarināmā, dziļi oriģinālā dzejas māksla. Viena cilvēka mūžā viņš emancipējies mūsu valodu un dzeju līdz stāvoklim, kādu Rietumeiropas tautās sasniedza lēnas, dabiskas attīstības ceļā. Viens vienīgs Ģētes „Fausta” tulkojums rāda tās milzīgās pārvērtības, kādas notika ar latviešu dzejisko izteiksmi un tās iespējām. Mums nav jausmas, kāda tehnikas skola Rainim bija jāiziet, lai iegūtu šo sintaktiski blīvo, spraigo, absolūti koncentrēto vārsmu. Mēs redzam viņa traģēdiju varenās, leģendārās figūras, un mums nenāk prātā taujāt, vai viņu rīcība saskan ar vēsturisko patiesību, tik mākslinieciski patiesas tās ir un neizteicamas dzejas smaržas pilns ik vārds, ko tās runā. Vēl vairāk — šie varoņu runātie monologi dzīvo tālāk kā patstāvīga dzeja, un mēs citējot dažkārt neapzināties, ka tie likti Induļa vai Lāčplēša mutē.

Ir zināma patiesība, ka liels gars prasa lielus sapratējus. Tie zelta putekļi, kas no Raiņa darba kolosa nobīruši, mirdz pār mūsu dienām, ir pavisam maz no tā, ko viņš mums devis. Mēs varam atkal un atkal iegremdēties viņa darbā — atklāties arvien jaunās vērtības, arvien jauns, neizbaudīts skaistums. Cik dīvaina tad liekas šauri dogmatiskā pieeja Raiņa darbam! Neviens nav tik pašaieliedzīgi kalpojis cilvēcības idejai, kā viņš, bet neviens arī varbūt nav atsedzis tik baigus atvarus cilvēkā kā viņš. Neviens nav tā ticis cildināts kā sociāls rakstnieks, un neviens latviešu rakstnieks nav nokāpis tik rūgtos individuālisma dziļumos kā „Galā un sākumā”. Vai mums šīs pretīšķības jācenšas nivelēt, nomaskot, iekļaut kādā vienveida sistēmā? Ar to mēs Raiņa personības vērienu tikai sašaurināsim. Lai aiz Raiņa domu un ideju režģa mums nepazūd viņa cilvēka sejs, cilvēka, kas, būdams ateists, rakstījis šo pantu kādā brīdī, kad viņa nogurušai sirdij pieskārs kāda tāla mierinājuma vēsma:

Un pilns ir zemes klēpis
Ar ilgu dvēselēm:
„Kurp nesī viņas, zeme?”
— „Uz citām pasaulēm!” —

Veronika Strēlerte.

VEJA VĒRPETE

(8. turpinājums.)

Atis pārļaiž delnu pār seju. Šķiet, ka pēkšņi viņš top skaidrs. Ko? Viņš Vārpatu saimnieks? Kā viņam agrāk tas neienāca prātā! — Ho! Rudeņos viņš brauks uz tirgu, vedīs pārdot aizpērno bulli! Vīri, nāciet palīgā to briesmoni valdīt! Magaričās pusstops un divpadsmit pudeles alus! — He, hē, burzgulīt! Nu, pacietīšos, tevis dēļ pacietīšos!..

Un Mieža brālis aizklumburo tumsā, dundodams dzērāja dziesmu.

Nenoliezami, šovasar Vārpatās visiem bija dzirdīgas ausis. Klibais Gremzda stāgāja krekšķinādams un, Cildu ieraugot, aizdomīgi mirkšķināja acis.

Osis plēsās ar darbiem pietvīcis un mazrunīgs, vēl arvien sevi nievādams, ka neprātis Cildai nopirkt balles bijeti.

Slīpais Ješka kā izlūks mina zēna pēdās un nebeidza vien to iztaujāt. Visi sakustējās kā ūdens zāles, kad plēsoņa līdaka izšaujas virs dzelmes.

Bet visvairāk uztraucās Jete.

„Apžēlojies, kur tu tās pinkas stiepsi?”

„Istabā par karstu!”

„Kā tad! Visu vasaru cieta, nu rudenī par karstu! Nekaisi pelnus savai mātei acis! Es zinu gan, kas par karstumu! Ak palaistuve, ak posta diena! Un tā mūsu māja paliks bez saimnieka! Cik ilgi tāds klenderis noturēsies? Plems katru mīju dienu, rīts, vai vakars, kamēr sagāzīsies būdas uz galvas! — Vai dzirdi, kad ar tevi runā, maita?”

Cilda jau rāpās ar segām un spilveniem uz klēts augšas.

„Vai es vainīga, ka tavi čurkšņi nevienam nepatīk? Lai nāk kuņš nākdams, uz pakškiem greizi vien skatās. Bet mani ierauga, velni, kaut tumsā!”

„Nu, pagaidi, kur tu skrieni!” Jete izmīsusī steidzās pie kāpnēm, it kā gribēdama raut meitu atpakaļ. „Lai kāds, bet ar to nel dzirdi! Vai tik vien pišu tev tīko?”

„Kas tad vēl? Slīpais? Vai tas? Ha, hā!” Un Cilda aizcirta klēts augšas lūku.

Ak nabaga sievas sirds! Kāda nelaime, kāds lāsts tai jāpārcieš! Kas to būtu domājis no šī smurguļa skuķa? Ja viņai būtu vēl kāds bērns, kam atstāt mantojumu, tad karies kaklā, kam gribi! Bet tagad? Ko vecā Lejas Vārpatu saimniece lai iesāk? Vai tāds būs mājas valdītājs, vai ēku kopējs? Jau tā lūzņi un graustu pilnas malas. Kur kāju spē, tur sagruvušas sienas, sakrituši jumti un nātru puduļi! Savas acis viņa nespēs aizvērt uz mūžu, kad Vārpatu jumti jau sagrūs, kad pagalmā aizugs ar nezālēm un slavenās Vārpatas tiks pieminētas jauzu runās ar kaunu un negodu. Ak posta diena! Vai tiešām šo lielo nelaimi neviens neredz? Vai neviens nesteigsies palīgā, lai glābtu, kas vēl glābjams?

Un tomēr ne. Neviens Lejas Vārpatu saimniecei pat līdzjutīga vārda neteica. Kaimiņi smīnēja un melsa tenkas, saime iznēsāja no mājas lielo negodu kā vējš nezāļu sēklas, un Jete nevarīgi spieda roku uz sirds. Ak debess, esi žēlīga! Ko gan viņa viena nevarīga sievietē var iesākt, ja

visa pasaule ir sazvērējusies viņas māju iegrūst postā?

Sis posts ir jau klāt. Viņš nāk divas vai trīs reizes nedēļā, meimuro pār pagalmu, liels un plats, kā pati elles ķēniņa ēna, labina suni un kāpj augšā pie lūkas... Tur viņš piedauza ar dūri trīs reizes, tad ielien kā maiss, un lūka aizvejas līdz rīta ausmai. Kad zvaigznes dziest, viņš atkal aiziet, un zem viņa kājām zeme nodimid tik stipri, ka Vārpatu saimniece nevar aizmigt līdz saules lēktam.

Sis posts lien kā ķirmis jau tā saestās ēku sienās un grauž tik stipri, ka Jete to dzird istabā, gultā gulēdama. Kādu dienu viņš ielīdīs arī te un paliks uz visiem laikiem. Ak debess, kādēļ tu vecajai sievai esi uzsūtījis šo lielo melno postu, kādēļ tu nenovērs viņa ceļus uz citu pusi, kādēļ tu neiežēlojies par izmīsusī sievu, kas, roku uz sirds likdama, ceļ savas acis augšup, diena vai nakts?..

Un tomēr nelīdzēja ne lāsti, ne lūgšanas. Mieža brālis nāca pie Cildas ik nedēļas. Viņu vairs nerēja suns, viņš jutās kā savās mājās un uz rīta pusi aizgāja, soļus dimdinādams. Ne mirkli viņš nebēdāja par mā-

atliekama vārda diena, tad viņš sargājās dažas dienas pēc tam uz Vārpatu pusi savas kājas spert. Cildai bija smalks deguns. Tādās reizēs šis egļu skals vairs nedega ar rāmu liesmu, bet sprēgāja un meta dzirkstis, ka puisis apsvīlis atlēca atpakaļ. To zināja Atis, bet to zināja arī Slīpais Ješka.

Un Ješka uzņēmās neatvairāmā likteņa lomu, kas atpestītu Lejas Vārpatas no lielā postā!..

Kādu svētdienu Miežu Atis iegriezās Vārpatās agrāk nekā parasti. Viņš nāca no otras puses un piekļauvēja pie Kalna Vārpatu durvīm. Viņam bija kāda neatliekama vajadzība, kāds lūgums jāraksta, vai kas. Viņam, lūk, bija zudusi velosipeda braukšanas atļauja un tagad vajadzēja kaut ko darīt pēc likuma un burtu. Un kas gan cits to lietu labāk zinās nekā Slīpais Ješka? Nē, viņi nebija naidnieki, kaut gan Atis zināja, ka arī Ješka met acis uz lejas pusi. Nu, lai paskatās, lai pasiekalojas! Cilda pati zina, kuŗu viņa grib. Vai viņa to skaidri nepateica jau toreiz pie rudzu gubām, kad purvi dega un kūdras dvinga līda istabā?..

Patiesi, Ješka saņēma Ati kā gaidītu ciemiņu. Viņš aizdedzināja lielo lampu, lūdza draugu atvilkt mēteli un iesēdināja savā mīkstajā krēslā.

„Ak, tāda lieta?” noklausījies ciemiņa likstu, Ješka garī novilka. „Jā, bez lūgumraksta mēs neiztiksim, un dažs lats markām un sludinājumam arī tev būs jāziedo, tā sakot, procesam.”

„Sikums!” Atis noteica un iegrūda roku kabatā, kur žvadzēja metalla nauda.

Ješka sēdās pie galda un sāka svinīgi gatavoties uz rakstīšanu. Vispirms viņš tekstu uzmeta uz lieka papīra ar zīmuli, tad paceltā balsī nolasiņa to Atim priekšā, dažus vārdus pārļaboja un beidzot iemērca spalvu melnā tintnīcā. Zemajā istabā iestājās dziļš klusums.

Lūgums iznāca glīts un pareizs. Tad Atis paņēma to pašu spalvas kātu savos pirkstos un parakstīja apakšā savu vārdu ar dažām liekām burtu astēm.

„Cik jāmaksā?” Atis atkal zvadzinaja kabatā sīknaudu.

„Tev nekas. Pa draugam.”

„Vai prāts? Papīrs un viss cits! Še!” Mieža brālis uzmeta uz galda latu.

„Bāz kabatā!” Ješka noteikti pretojās.

„Nerunā niekus!” un Atis tikpat noteikti nolika sudraba ripu uz galda. „Lai gan esmu liels plencis, bet tik plīks vēl nesmu nodzēries, ka nespēju samaksāt par lūgumrakstu.”

Ješka brīdi noraudzījās naudas ripiņā, tad, ātri izlēmis, piegāja pie drēbju skapja un izvilka konjaka pudeli. „Darīsim tā, kā veciem paziņām pienākas! Lai tas lats stāv uz mana galda, bet es no savas puses lieku blakus to!” Ješka lika ar plašu žestu pudeli galda.

Mieža brālis atplēta acis.

„Konjaks! Kur tu tādu rāvi?”

„Zadzis jau neesmu. Taisnību sakot, man arvien kāda pudele glābšanas mājās, bet vienam nelien iekšā. Šī pati stāv kopš pava-

ZINAIDA LAZDA

RUDENĪ

Vasara pāiet, un viss
ziedējis iegriežas ziemā;
Mūžīgs tik sirdi un dzīvs
vārds tavš un vārigais glāsts.

Ābols gatavs jau spīd,
ābele likusi smaga;
Auglis nokritis drīz,
piepildīts mīļīgais laiks.

Vēsums ceļas un kāpj,
naktīs noraso logi;
Sērās dvēsele grimst,
skumīgi raugās un raud.

Koki negaisā plok,
nodreb līdz saknēm visdziļām;
Izbailes savādas jauš
naktī visdrosmīgais vīrs.

Beidzot pārslas sāk krist,
balto tauriņu deģa;
Mīerīgs norimstas prāts,
ieskata gaitu kas rit.

Laikā, kas nemiģīgs plūst,
ierauts, viss mainās un vējšas;
Mūžīgs tik paliek un drošs,
glabā ko dzilumos sirds.

tes sirds sāpēm, ne brīdi nedomāja par vecajiem graustiem, ne reizes nepārlaida acis pār nezāļu piesētajiem laukiem. Viņa prātu aizņēma Cilda, viņas ziedošais daiļums, viņas kvēlie skūpstī un sprēgājošā valoda. Šķiet, viņa neprata čukstēt, viņa dega kā sauss egļu skals, sprakstēdama un žilbinādama. Ho, kas to domāja no šī mazā, kalnenā skuķa?

Pēdējā laikā Miežu Atis atturējās no draugiem, bet, ja kādreiz bija svinama ne-

saja. Palūkosim, vai nav saskābis!" Ješka jau vilka korķi.

"Šovakar gan tā kā negribas," Atis atcerējās savas slepenās gaitas. Bet viņa dzērāja acis mirdzēja kā stikli. Konjaks! Tas taču nav parastais zirga šnabis!

Bet Ješka ciemiņa iebildumā neklausījās. Viņš ātri sameklēja glāzītes, sīkus uzkožamos un aicināja ciemiņu tuvāk pie galda kā veikls namatēvs. Viņš pats brīnījās, kur palicis viņa rāmais, svinīgais miers.

"Pirmā lāse — uz veco pazīšanos!" Ješka cēla glāzīti pie mutes.

Mieža brālis izšķīrās ātri. Viņš ierīkojās ērtāk pie galda un pirmo glāzīti izmeta tik viegli kā mātes sirdsdrapes. Nākošā viņam sagādāja vēl lielāku prieku, un, sākot ar trešo, viņš nebeidza dzērienu un Ješku slavēt.

"To es saprotu! Tas ir šnabis! Hol!"

Drīz vien Mieža brālis neredzēja, ka Ješka dzēra pusglāzītes, bet viņam lēja pilnas līdz malām.

Beidzot sākās dzīvas, šjupstošas valodas. "Ješka, es nemaz nezināju, ka tu esi tāds velna pulveris" Atis saimnieku slavēja. "Ka tu turi mājās tādu dzērienu! Prozīt! — Redz', kāds! Citiem viņš ņem par lūgumrakstiem maksu, bet mani dzirda ar smalku šnabil!"

"Tas pa draugam," Ješka teica, slepus raudzīdamies uz galda pamestajā naudas gabalā. Tiesa, dārgi viņam tas maksā, viņš pats sev atzinās, bet uz spēles taču ir Cilda un Vārpatu muižai! "Prozīt!" Un abi sāncenši dzēra.

Pudele pamazām izsika.

Beidzot Ješka nenocietās. Viņš iesāka aplinkus, ar viltu.

"Pastāsti, brālīt, kur tu to velnariteņa papīru pazaudēji?"

"Kas zina, kur kādreiz klumburoju?" Atim tāda saruna likās garlaicīga.

"Vai nevari atcerēties? Varbūt varam vēl sameklēt un tiesu instances nebūtu jāapgrūtina."

"Ko nu!" Atis atmata ar roku. "Ja reiz lūgums norakstīts, lai iet pēc likuma!" Viņš bažīgi raudzījās pudeles dibenā.

"Redz' kāds! Vai tik nebūsi izmetis tepat manas kaimiņienes klēts augšā?"

Atim pārvilkās pār seju plats smaidis. Nē, viņš neņēma Ješkas vārdus jaunā!

"Vai tā?" viņš valšķīgi smīnēja, piesarcis no konjaka un siltās istabas.

"Jā, jā, kur gan citur? Bet beigta ir, pagalam! Vārpatu govīs apēdīs ar visu fotografiju — hol! — vai tas nav jocīgi, Ješka?"

"Kādēļ neguli mierīgi, kādēļ valsties pa sienu?" Ješka pamazām vilka iereibušo ciemiņu sarunā.

"Prasi, vai pie tādas atspoles var mierīgi nogulēt! Hol! — kaut tu zinātu, Ješkin, kaut tu zinātu!"

O, Ješka zināja! Kaut arī iereibis, viņš vēl sajēdza, par ko Atis melš. Un puisis savilka kabatā dūres. Taisnību sakot, tev vajadzētu pataisīt sarkanu degunu, nevis dot dārgu šnabil — Bet Ješka prata valdīties. Gan jau tu, puisīt, dabūsi! Pašam nemaz nevajadzēs pieskarties. He, hē, kā tu dabūsi! — Bet vēl Atim dūša nav istajā vietā, kas zina, vēl apdomājas un aiziet mājās, Cildu pat nesveicinājis! — Sālīti, jods, cik sāļi tas maksā! Un Ješka uztraukts cēla galdā otru pudeli, šoreiz baltu.

"Brālīt, še bučal!" Atis, to redzot, šjupstēja un šķobīja lūpas kā bērns.

"Pataupi vien Cildai!" Ješka zobus griezdams vairījās.

"Vai tā? Nu, to tev, Ješkin, vajadzētu redzēt! Kas par skuķi, kas par bučām! Kā medus piņna šūna! Hol!"

"Bet, ja nu mēs esam sākuši par to runāt, tad saņi, kād nēksi kaimiņpos?"

"Vai es? Kas to zina, draugs, kur mēs palīksim? Taisnību sakot, es nemaz neesmu pār to domājis. Vai tad laika runāt par kāzām, ja tāds skuķis kā Cilda? — Nu, ieļej uz līgavīpes laimī!"

Ješka lēja un viebdamies piedūra lūpas.

Atis turpretī izmeta balto šnaba glāzi kā ūdens pilienu un neteica, ka tas zirga šnabis.

Ješka rūca sevī un žņaudza delnā pirkstus.

"Bet, ja es paliktu Vārpatās, tad tu redzētu, Ješkin, kas te notiktu? Es tās vēja svilpes dēļ nebāzīšu savas ausis ciet. Muti! — un diezgan!"

"Ko vajag, to vajagi!" Ješka viņam pievienojās.

"Ho, mani tu mācīsi, sirmu vilku aunu dīrāt! — Prozīt! — Ješkin, vai tu taisies kāzās? Kas ir, tas ir! Ja kāzas būs, tad tu par vedējtvēvu! To es saprotu!"

"Bet kad tas būs?" Ješka žēli blenza pudelē.

"Šovakar norunāsim, lai heta būtu skaidra! — Jā, tāds goda vīrs tu esi, Ješkin! Tu gribēji būt advokāts, bet neiznāci. Kaut kā tur pietrūka, to tu pats labāk zini! Bet to es tev saku, Ješka, advokāts būtu tikai kaķiem, salīdzinot ar tādu vīru, kāds tu tagad esi! — Dzer!"

Ješka svīda no žēluma un dūsmām.

"Nu, lai tad ar, bet neaizmirsti, kas tev šovakar stāv priekšā!" Viņš bažījās, vai Atis nesāks pie galda snaust.

Bet Mieža brālis nebija snaudulis, nē!

"Lieta paliek lieta! Kur mana cepure?" Puisis ar troksni piecēlās no galda, nolīgojis gar sienmali un, kad Ješka uzbāza viņam galvā cepuri un palīdzēja uzvilkt mēteli, vēlāis viešis izgāja streipujodams laukā. "Uz redzēšanos, kaimiņ!"

Ješka pieklupa pie mājas stūra un urbās ar acīm, tumsā kā medīgs kaķis. Jā, klumburo taisni uz Lejas Vārpatu klēti! Ješka berzēja rokas naidā un uztraukumā.

Brīdī gaidījis, arī Ješka lida uz kaimiņu sētas pusi. Viņš uzmanīgi pārkāpa pār sakritušo žogu, pielavījās pa tumšu pie klēts pakšņa un, elpu aizturējis, pieplaka pie sienas kā melna vabole.

Aiz stūra čīkstēja kāpnes.

"Skuķīt, es tas esmu! Dzirdi, kaķīt, laid!"

Kas par lunkanu mēli velnam — Ješka vistīja dūres. Vai tikai viņš pats nav izdarījis kļūdu, šo meitu gēģeri piedzirdinādam? O, tas nav tik vienkārši, kā lūgumrakstu izdomāt! Un Ješka klausījās sasprindzis kā atspere.

"Burzgulīt, vai dzirdi? Noco! krampītī!"

Klēts augšā nočaukstēja siens. Ješka drebēdams košāja lūpas. Galva bija skaidra, it kā viņš visu vakaru būtu dzēris ūdeni.

(Turpinājums sekos.)

Kāda ģimene, kam izdevies pārdzīvot iso, bet nesaudzīgo boļševiku valdīšanas laiku Ērgļos

//PK. Gūtmanis.

Lo tu zini pats par sevi?

BRĪNUMS MŪSOS PAŠOS.

Tāds nu reiz ir cilvēks! Jau būdams piecu gadu vecs knauķis, viņš izrauj savai māšīnai no rokām lēli, nolien visklusākajā stūrītī, uzšķērš to ar tēva nazi un tik ilgi rakņājas zāgu skaidās lelles ķermenī, līdz viņam top skaidrs: Lizītes mīlulīte nerunā vis ar muti, bet ar vēderu. Lelles balss slēpjas viegli saspiežamā ierīcē. Un tā arī tiek pārbaudīta līdz pēdējam „pūkstienam”. Vēlāk kārta tēva pulkstenim, elektriskajai spuldzei un radio aparātam. Nekas netiek taupīts. Kā neapmierināmas ziņkāres dzīvs pētnieks cilvēks citu pēc citas atrisina pasaules mīklas, kādām viņš uzduņš zemes virsū, apakš zemes un virs zemes līdz pasaules telpas vistālākajam izplatījumam, pakļauj sev materiju un veido no tās visu, kas vien var noderēt viņam un vispārībai.

Cilvēks par visu ir skaidrībā. Viņš zina visus ceļus, kas ved uz Romu. Zina, kā pēc deg elektriskā kabatas spuldze un kādēļ lido lidmašīna. Viņš var izskaidrot sniega kristallu rašanos un var uzstāties ar zinātniskas gudrības pārbaģātiem priekšlasījumiem par saules spektra neredzamām krāsām, par sīkbūtnu dzīvības procesu norisi, par materiijas visīkākā daļiņu — atomu skaldīšanu un jonu rašanos. Ja turpretī viņam vaicā: „Ko tu zini pats par sevi? Cik mātu tev uz galvas? Cik sarkano asins ķermenīšu plūst tavos asins vados? Cik liela platība ir tavu plaušu alveolām?” Tad tikai nedaudzi spēj pilnīgi pareizi un precīzi atbildēt. Pats par savu personu radības kronis — cilvēks — zina tiešām pārsteidzoši maz.

Cilvēka organisms, kā zināms, ir nesalīdzināmi pilnīgāks nekā visām citām dzīvām būtēm. Šī dabas visbrīnīgākā „mašīna” tomēr veidota no tiem pašiem elementiem, kas atrodami dzīvniekos, augos un nedzīvajā dabā. Dzīvām būtēm īpats tomēr ir tas, ka tanīs atrodami ļoti savdabīgi un visai sarežģīti pamatelementu savienojumi, kādi minerālu valstī, piemēram, nav atrodami. Dzīvā daba tāpat ir īpatnēji organizēta: no nedzīvajā dabā atrodamiem elementiem ir organizētas augstākās pakāpes vienības — šūniņas, no šūniņām audi, no audiem organi, kas veic vissarežģītākās funkcijas. Šie organi cilvēkam ir sevišķi pilnīgi un nav attaisnojams, ka cilvēka organismu vispār salīdzina ar mašīnu. Vismazākais defekts jau liek mašīnai apstāties. Cilvēka organisms turpretim spējīgs darboties ne vien pastāvot dažādiem ilgstošiem organu defektiem, un arī pat tādos gadījumos, kad pilnīgi iztrūkst viens vai otrs organs. To funkcijas tad pārņem un veic vismaz pa daļai citi radnieciski organi. Galvenais tomēr, kas cilvēkam piešķir izcilu stāvokli dabā, ir viņa spēja domāt un runāt un līdz ar to iespēja atstāt saviem pēcnācējiem pieredzi pamācībai.

Un tomēr visas pasaules bagātības nevar sagādāt cilvēkam iespēju radīt kaut vienu pašu garīgo spēju un domāšanas centra — smadzeņu šūniņu, nemaz jau neieņemoties par niecīgo protoplazmas mazumiņu, kas sveķi tikai divi simti tūkstošās daļas grama, bet no kā deviņu mēnešu laikā attīstās līdz desmit mārciņu smags bērns.

CILVĒKS SKAITĻOS.

Bet tieši šīs divi simti tūkstošās daļas grama ir visu brīnumu pirmcēlonis cilvēka būtībā. Tur slēpjas visi mūsu dzīves spēki, mūsu nākošais veids, mūsu rakstura īpašības un garīgās spējas. Tur darbojas kāds

spēks, kas rada visus brīnumus, par kuņu esmi nojēga ir tikai nedaudziem.

Te ir cilvēka ārējais tērps — āda. Nevienam tā neizliekas kā tāds apbrīnošanas cienīgs auds, kāds tas ir, to tuvāki apskatot. Āda ar daudzo palīgorganu funkcijām dara zināmu mūsu apziņai katru kairinājumu — sāpes, siltumu un aukstumu. Uz viena kvadrācentimetra platības ādā atrodas 2 siltuma regulēšanas un 12 aukstuma regulēšanas punkti, 6000 šūniņu, 15 tauku dziedzeri, asinsvadi 1 metra, bet nevis 4 metru kopgarumā, 5 mati, 100 sviedru dziedzeru, 5000 jutīgu šķiedru, 25 punkti spiediena izjūtas un 200 punkti sāpju sajūtas uztveršanai. Ja gribam dabūt zināt, cik visu šo dažādo smalko ķermeņa ierīču ir uz visas cilvēka ādas virsas, tad minētie skaitļi attiecīgi jāpareizina ar 20.000. Tā mēs dabūsim 2 miljonus sviedru dziedzeru vien, kas 24 stundu laikā liek organismam izgarot 1 litram sviedru. Bet 20 kilometru kopgaruma asinsvadi spēj piegādāt ādai vienu trešo daļu visa ķermeņa asiņu, lai, iekšējām siltumam pieaugot, varētu tos atvēsināt.

Lai uzturētu dzīvus visus dziedzeņus, šūniņas, matu saknes, asinsvadus, nervus, tiem jāpiegādā barības vielas. Tas notiek ar ēšanu un dzeršanu. Mēs ieturam savas kārtējās maltītes — un ar to mums lieta liekas izbeigta. Neviens vairs neinteresējas par lielo darba procesu, kas norisinās ķermenī. Barības uzņemšanai seko barības sagremošana. Tas nozīmē barības līdzekļu saskaldīšanu enerģijas resp. spēka vielās. Tā sākas jau ar zobiem, sasmalcinātas barības sasiekalošanu mutē. Siekalu dziedzeri 24 stundās izdala 1550 gramu siekalu. Tām kuņģī pievienojas 750 gramu žults un 3000 gramu kuņģa sulas, 300 gramu kuņģa siekalu un vēlāk 3400 gramu zarnu dziedzeru sulas. Kopsummā visas uzņemtās barības vielu saskaldīšanai nepieciešami diendienā 9000 gramu dažādu gremošanas sulu. Gadā tādu sanāk 65 centneri.

Cik apbrīnojami norit sagremošanas darbība, visspilgtāk rāda zarnas. Uz viena kvadrācentimetra zarnu gļotādas zem mikroskopa saskatāms 3000 zarnu kudu. Katrā no tām savukārt ir 3000 šūniņu un katrā šūniņā 100 sūcmauruliņu, kas organisma jauno šūniņu un audu veidošanai nepieciešamās barības vielas no zarnām piegādā asinīm. Vienā centimetrā zarnu gļotādas tāpat atrodas vairāk nekā 1 miljards sūcmauruliņu. Cik gan tādu tad ir visās zarnās, kas dzīvam cilvēkam sasniedz 1,80 metru garumu?

17.885.000 LITRI SKĀBEKĻA 70 GADOS.

Cilvēka ādas kopplatība — 2 kv. metri — ir maza, samērā ar 350.000.000 plaušu alveolu elpošanas virsu, kas ir 150 kvadrātmētru liela. Šo alveolu sienu plēvīte ir tikai četras tūkstošdaļas milimetra bieza. Šie 350 miljoni pūšļu — alveolas — stundā apstrādā 28 litrus skābekļa. Ikviens var viegli aplēst, kādu darbu tad līdz šai dienai veikušas viņa plaušas. Caur plaušām 70 gadu ilgā mūžā iet gandrīz 18 miljoni litru skābekļa. Tas ir daudzums, ko nevar ietilpināt nevienā gāzes cisternā, lai cik milzīga tā būtu. Bez tam plaušām jātiek galā arī vēl ar citu milzu darbu — tām diendienā no plaušām jāizvada sīkie putekliņi, kādus pilsētnieks, piemēram, ik minūtes ieelpo 900 miljonus. No tiem 90 miljoni paliek plaušās.

Cilvēka organisma svarīgākais organs ir

sirds. Tas ir motors, kas nekad nenogurst un diendienā sūknē 10.000 litru, bet vienā gadā — 3,5 miljonus un 70 gados — 250 miljonus litru asiņu. Viena ceturtdaļa miljona litru asiņu! Ar tādu daudzumu jau varētu piepildīt diezgan palielu diķi. — Simttūkstoš reizes sirds pukst ik dienas un gandrīz 40.000.000 reizes gadā. Ja cilvēks nodzīvo 70 gadu, viņa sirds pukstienu skaits ir apmēram 3 miljardu liels. Ja būtu iespējams sirds dzīvo spēku izmantot citā darbā, tā spētu vienas stundas laikā pacelt pašu cilvēku četru stāvu nama augstumā. Divdesmit četru stundu laikā sirds attīsta spēku, kuņa pietiktu, lai paceltu dzelzceļa vilciena preču vagonu viena metra augstumā. Tas izklausās gandrīz neticami. Organs, kas tikai nedaudz smagāks par apelsīnu, var diennakts laikā veikt darbu, ko mehānikā apzīmē par 16.280 metru kilogramu veikumu!

Vēl apbrīnojams ir sirds muskuļu veiktais darbs tādēļ, ka sirds var atļauties sev tikai ļoti īsu atpūti. To tā gūst ik pēc divi pukstieniem, bet šī pauze nav ilgstošāka par vienu sesto daļu sekundes!

Sirds sūknē asinis. Tās rodas kaulu sarkanajās smadzenēs, un, proti, tik lielos daudzumos, ka pēc 4 nedēļām vairs nav neviena „veca”, citiem vārdiem sakot — neviena neatjaunota asins ķermenīša.

Moderna mašīna spēj dienā pagatavot 10 miljonus sērkoksiņu kārbīņu. Kaulu smadzenes tādu pašu skaitu sarkano asins ķermenīšu izstrādā vienā vienīgā sekundē. Cik niecīgi samērā ar to izliekas vismodernākās tehnikas sasniegumi! Pieauguša cilvēka organismā ir pieci līdz seši litri asiņu. Un šais 5—6 litros asiņu ir 20 līdz 30 biljonu sarkano ķermenīšu. Ja tos novietotu cieši līdzās citam kā zirņus uz galda, tad ar šiem sīkajiem asins ķermenīšiem varētu noklāt 7700 kv. metru lielu futbola laukumu. Ja turpretim tos sakrautu citu uz cita kā metalla naudas gabalus, iznāktu 40.000 kilometru augsts asins plāksniņu stabs. Ar vienā rindā sakārtotiem asins ķermenīšiem varētu vairākas reizes apjot zemeslodi ap ekvatoru, kas, kā zināms, ir 40.070,4 km garš. Asins ķermenīši joņo pa asinsvadu sistēmu, kuņas vismaikāko cauruliņu kopgarums pārsniedz 2500 kilometrus, t. i., attālumu no Rīgas līdz Maltas salai Vidusjūrā.

Ne mazāk astronomiski ir skaitļi, kas raksturo cilvēka ķermeņa pārējo organu struktūru un darbību, vai tas attiektos uz smadzenēm, nierēm, liesu, kauliem, dzīslām, muskuļiem, acīm, ausīm vai degunu. Vai visiem modernās tehnikas visievērojamākiem darbiem nav jānobāl dabas varenības priekšā?

Lielas ir gan mūsu zināšanas spējas, tomēr, Nicēses vārdiem izsakoties, „vēl vairāk saprašanas atrodas tavā miesā nekā tavā vislielākajā gudrībā.” *Piērs Pilādzis.*

Sirds muskuļu 24 stundu darbs līdzinās spēkam, kuņa pietiktu, lai paceltu preču vagonu 1 metra augstumā.

TAUTIEŠI, SAUCAIETIES!

No cilvēka neatkarīgi apstākļi bieži veidojuši viņa tālākos likteņus; un ne tikai atsevišķa indivīda, bet nereti veselu tautu mūža rāmo plūdumu tie pēkšņi sabangojuši, liekot vienā brīdī pārkārtot iecerētos dzīves mērķus, prasības un vajadzības un ar visu enerģiju veikt jaunus uzdevumus. Šādas pēkšņas pārmaiņas rada notikumus un parādības, kuŗu priekšā atsevišķa cilvēka spēks un griba ir nevarīgs. Tām nereti mēdz būt dabas katastrofu raksturs: nerasas gadi, neparedzēti plūdi, kalnu nogruvumi, zemes trīces, kas izpostā veselus apgabalus, pilsētas un ciemus un simtiem un simtiem tūkstošiem lauzu liek mērot nežināmu likteņu noliktās gaitas. Ja dabas nelaimēm lielākā vai mazākā mērā mēdz būt lokāla forma, tad pati baigākā un postīgākā no visām katastrofām, kuŗā patlaban ierauti visi kontinenti, ir karš.

Jau neskaitāmas reizes mūsu Daugavas krastus midījuši sveši karapulki, dedzinājuši mūsu ciemus un pilsētas, dzīdami latviešu tautu bēgļu un mocekļu ceļā, taču tā aizvien vēl ir cēlusies augšā. Nekas nav varējis satriekt tās vitālo sparū. Arī šodien latviešu tauta stāv cīņā, varbūt savā visbargākajā, liktenīgākajā. Jau dažus mūsu mazās zemes stūrīkus ienaidnieks paguvis plosīt... tas cirtis nagus Latgales un Vidzemes novados... lacis asinis Jelgavā... Tukumā... Kemeross... Dzūkstē... Un pēc pamestām zīmēm mēs viņu pazīstam: jā, tas ir tas pats, kas bija pie mums 1919. gadā un 1940. gadā. Šodien mums vairs nevar

būt ilūziju. Tādēļ būsim disciplinēti cīņai frontē no dzimtenē! Šinīs dienās iestādes ierosinājušas sievietes, bērnu un sirmgalvju izvietošanu no mūsu galvaspilsētas uz kuŗa darbības neapdraudētiem apgabaliem. Šīs akcijas plānveidīgai norisei nodibināts iedzīvotāju izvietošanas stābs Lāčplēša ielā 1, kas sniedz informāciju, padomus, neizmērot materiālu un medicīnas palī-

dzību pārceļotājiem. Vienas daļas Rīgas iedzīvotāju pārvietošana ir nepieciešama. Sakarā ar iebrukušo ienaidnieku dažos mūsu zemes novados, Rīgā ieplūdis iedzīvotāju kontingents, kas neatbilst galvaspilsētas saimnieciskām iespējām. Rudenim tuvojoties, pārtikas jautājumam pievienosies arī kurināmā apgādes rūpes, kas transporta grūtību dēļ kļūst divkārti sarežģīti. Bet galvenokārt lai nepiemirstam iespējamais gaisa uzbrukums, kuŗu sekas ļaunu pārslēgotā pilsētā ir pašas par sevi saprotamas. Tā būtu vieglprātība, ja neteiktu noziegums. Atcerēsimies Somijas prezidentu, kas 1940. gadā, kad faktiski vēl nemaz nebija iesākusies kuŗa darbība starp Padomju savienību un Somiju, aicināja evakuēties Helsinku un Vīpuru sievietes un bērnus... Un dažas dienas vēlāk evakuācija jau bija veikta. Tā somu tauta saprata sava prezidenta aicinājumu. Ja mūsu vidzemnieks un Latgales brālis un Zemgales rūķis ir pametis savas tēvutēvu mājas, iekoptās druvas un laukus, varbūt atstādams tur arī savu sirdi, tad taču, liekas, vieglāk pamest ierēdņa galdū, dzīvokli vai vasarnīcu, kas jūs atkal sagaidīs, kad kuŗa vētras būs rimušas. Nedrīkst vairs atkārtoties, ka laikrakstos jāievieto skumjās, izmisuma pilnās rindas: „Kas ko zinātu par manu... lūdzu paziņot...”

Daudzi no tiem mīļiem, ko mēs tagad meklējam, nebūtu mums zuduši, ja mēs laikus būtu domājuši par draudošām briesmām. Tādēļ negaidiet skarbu pavēļu, bet sekojiet aicinājumam! Nesiet līdzīgi tiem iedomīgājiem londoniešiem, kas izvāca no savas pilsētas bērnus un sievietes tikai tad, kad pānīka tos trieca pārpildītos vilcienos, kur tie simtiem cits citu nosplēda. Arv. St.

VILIS CEDRIŅŠ

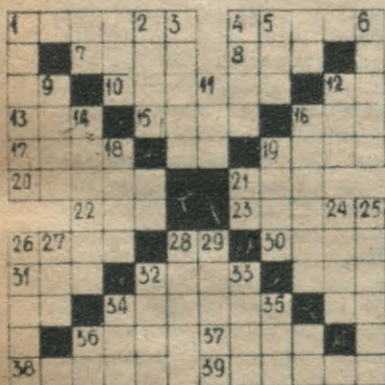
Arāja dziesma

Ir mājās sieva man un bērns,
Sirds dreb ik dienas klusās rūpēs:
Vai sažels rudzu sējums pērs,
Vai jauna maize abrā kūpēs?

Pār manu druvu salnas trauc
Un ūdens pāri plūst ne reti.
Meln kovārnis no purva krauc:
„Šai sīksnī velti gaudus met!”

Bet ja mums vaļas brīdis īss,
Tad sīkās vārpas maigi glaužam.
Ap galdu sēdot visi trīs
Mēs maizi svētīvinīgi laužam.

Te laime laipni runā man
Zem noras baltās ābelnīcas,
Zem pakaviem, kas zvirgzdos skan,
Zem sidrabainās lemesnīcas.

46. krustvārdu mīkla.

Uzdevis G. R. Ropāžos.

Līmeniski: 1. vīrieša vārds, 4. sievietes vārds, 7. eksotiska sala, 8. pilsēta ziemeļu Vidzemē, 10. savvaļas puķe, 13. signāls, 15. ķīmiska viela, 16. celtnie, 17. spriešļu loks (celtniecībā), 19. vīrieša vārds, 20. sekla vieta upē, 21. transporta līdzeklis, 22. gaitenis, 23. jauna slimība, 26. gulas vieta, 28. upe Itālijā, 30. meži, 31. dzejas veids, 32. pazīstams grāmatu izdevējs, 34. pilsēta Vācijā, 36. mēra vienība, 37. braucamie rīki, 38. pilsēta Japānā, 39. sieviešu „cīņas” ieroči.

Svērtēniski: 1. redzes sajūtas, 2. rets putns, 3. ciešanas, 4. lauksaimniecības māceklis, 5. ūdens ceļš, 6. maizes cepēju piederumi, 9. sievietes vārds, 11. laika posms, 12. maksšķerņnieka piederumi, 14. bišu stropa sastāvdaļa, 16. ķīmiska viela, 18. sievietes vārds, 19. lauki, 24. sievietes vārds, 25. zivis, 26. upe Āfrikā, 27. kukainis, 28. termins kārsu spēlē, 29. mākslas iestāde,

PADOMĀSĪM — PAGUDROSĪM

32. dabas parādība, 33. mājokļi, 35. grieķu burta izruna.

Pārvērtību mīkla.

Uzdevis Valdis Dreiliņš.

Ar sešiem burtiem uzrakstāms, Es bērniem ļoti patīkams. Ja pirmo burtu noņemsiet — Pie zivīm mani sastapsiet. Ja vēl par burtu mazāks kļūšu, Tad pagasts Kurzemē es būšu, Bet, vēl pa burtam noņemot, Var mani atkal pārveidot.

Mini, mini minamo.

J. Sedlenieka tautas mīkla rēbuss.

Kas to zina?

- 1) Kādā krāsā ir smaragds?
- 2) Cik sveķ vidēja vistas ola?
- 3) Kas ir komponējis mūziku operetei „Jautrā atraitne”?
- 4) Kas ir smagāks — sudrabs vai dzelzs?
- 5) Cik liels ir gaismas gads?
- 6) Cik liels ir normāls bērns piedzimstot?
- 7) Kā sauc mazāko valsti Eiropā?
- 8) Ko nozīmē vārds „Domei”?
- 9) Kas ir misiņš?
- 10) Cik sveķ zemeslodē?

(Atbildes šinī pašā numurā pie mīklu atrisinājumiem.)

Sievietes vecums

allaž ir bijis delikāts jautājums. Tādēļ arī kuŗa, kas sasniegusi pilnus trīsdesmit, izvairās savu gada skaitu tieši minēt. Tā arī Zeķītes kundze tagad parasti atbild tā: „Manu gadu skaitu var uzrakstīt ar tiem pašiem diviem cipariem kā mana vīra gadu skaitu, tikai cipari jāraksta citādā kārtībā. Mans vīrs ir 9 gadus, tas ir vienu vienpādsmito daļu no mūsu abu gadu skaita summas vecāks par mani, tātad man ir?..”

Jā, cik tad Zeķītes kundzei varētu būt gadu?

Vizītkaršu mīkla.

Uzd. Rasma Ponteviča Elkšņos.

BIRUTA IETNE
EDE ZIPS
VENTS ĀBOLS
ANTS SIETS

Kas ir šie četri jaunieši?

Mīklu atrisinājumi.

(Skat. Laikmeta 36. nr.).

45. krustvārdu mīkla.

Līmeniski: 1. eksāmeni, 4. Vilma, 7. Ada, 9. eps, 10. vistas, 12. skals, 14. titāni, 15. asakas, 18. avis, 20. Rainis, 21. sakari, 22. sala, 23. vanagi, 26. nopūta, 28. asins, 31. asaris, 32. odi, 33. ala, 34. siena, 35. Archimeds.

Svērtēniski: 1. egles, 2. mēness, 3. Indija, 4. viesis, 5. akācijas, 6. ēra, 8. asns, 11. atvars, 13. laivas, 16. milzis, 17. ēna, 18. aka, 19. sievas, 21. Stenders, 23. vīra, 24. Atilla, 25. gabali, 27. taiga, 29. Īda, 30. siens.

Jocīgā lieta

nemaz tik jocīga nav, jo šajā laikā bija iznācis žurnāla dubultnumurs. Tas, kā jau parasts, tika numurēts ar diviem numuriem, bet stāsta turpinājums ar vienu.

Vizītkaršu mīkla.

Pavārs, Stjuarts, Pīnists, Redaktors.

Mini, mini minamo.

Tērauda cūciņa, pakulu astīte.

(Adata un diegs.)

Pārvērtību mīkla.

Balva, galva, alva.

Tragēdija tumsā.

Protams, Šabraciņš stāstīja, ka, gaismu iedēdinot, viņš ieraudzījis nošautu kaķi. Tas jau var būt, bet zaļie, zaigojošie punkti gan nevarēja būt kaķa acis, jo tās pilnīgā tumsā (kāda bija Šabraciņa istabā) nespīd.

Kas to zina?

(Atbildes šinī numurā ievietoti 10 jautājumiem.)

- 1) Zaļš; 2) Apmēram 50—60 g;
- 3) Francis Lehars; 4) Sudrabs, jo tā īpatnējais svārs ir 10,5, bet dzelzij tas ir 7,8; 5) 9,5 biljoni km;
- 6) Apmēram 50 cm; 7) Vatikāns, kuŗa kopplatība ir 0,44 km; 8) „Domei” ir Japānas oficiālais ziņu birojs; 9) Vaŗa un cinka kausējums; 10) 6 kvadriljoni kg.

DER ZINĀT

MEDUS DZIEDE.

Jau mūsu senči labi zināja, ka medum ir lielas dziednieciskas spējas dažādās iekšējās slimībās, un medu lietoja arī kā ziedi. Kāds vācu ārsts ar labām sekmēm izmēģinājis medus dziednieciskās spējas arī ievainojumu, apdegumu un jaunu audzēju dziedināšanā. Medus labi nosedz ievainojumu no gaisa, tā kā dziednieciskais process var norisināties netraucēti. Jauna audzēja gadījumos medus, izrādās, veicina arī veselo audu pretošanās spējas, ar ko tiek ierobežota sairušo audu sabrukuma tālāka izplatīšanās. Jāievēro vienīgi, lai medus temperatūra nebūtu augstāka par ķermeņa temperatūru.

Stipru klepu, katarriskās kakla sāpes, aizsmakumu labi dziedina: saberzti mārūtķi, sajaukti līdzīgās daļās ar medu. Maisījums ieņemams vairākas reizes dienā pa pilnai karotei.

Pret diloņa klepu, elpas trūkumu un galvas karstumu un sāpēm labākais līdzeklis ir vijolišu lapu tēja un medus. Maisījums dzerams ikkatras trīs stundas 3 līdz 5 karotes, kas atvieglo atklepojumu un elpu. Šī pati tēja nomierina galvas sāpes un galvas karstumu, ja to ne tikai iedzer, bet aplik tāl samērcētu kompresi vai arī tieši apslapina galvas vidu.

Pret bezmiegu. Dažas karotītes medus ar maizi nomierina nervus, veicina miegu garīgā darba veicējiem un rūpju nomāktiem.

Pret acu iekaisumiem. Vairākas reizes dienā iepilināts svaigs, šķidr medus tīra acis un stiprina redzi.

Pret lūpu un roku sprēgājumu labi līdz medus šķīdinājums glicerīnā, ar ko ieziež slimās vietas.

Apsaldētas ausis, degunu vai pirkstus ātri sadziedē, ja aptin ar medu apziestu lupatiņu.

Pret augoņiem. Sajaukts līdzīgās daļās medus ar miltiem, sasildīts un uztriepts nātnai lupatai, dod ziedi, ko uzklāt augoņim. Šāda ziede veicina augoņa nogatavošanos, remdina sāpes un paātrina strutojumu atdalīšanos.

1944. GADAM IR 54 NEDĒLAS.

Kopš sešpadsmitā gadsimta normālam gadam ir 365 dienas, 5 stundas, 49 minūtes un 16 sekundes. Gada sprīdis tāpat aptver 52 nedēļas un vienu dienu. Normālā garajā gadā, kam ir 366 dienas, ir iespējams gads ar 53 nedēļām. Gadā tomēr var gadīties arī 54 nedēļas. Tas gan notiek tikai tadā gadījumā, kad garā gada 1. janvāris iekrīt sestdienā un gada pēdējā diena — 31. decembris — ir svētdiena. Tiesi tā tas ir šinī — 1944. gadā. Mēs varam 1944. gadu tāpēc uzskatīt par visai retu kalendāra divvainību, kas 100 gadu laikā var gadīties tikai četras reizes. Pēdējo reizi 54 nedēļas gadam bija 1916. gadā, bet priekš tam 1876. un 1848. gadā.

CIK DAUDZ IR KREIĻU?

Arvien vairāk nostiprinās uzskats, ka kreija īpašības ir nevis audzināšanas, bet gan iedzimtības sekas. Dr. M. Silbere, Stutgartes pilsētas veselības pārvaldes ārste, izdarot novērojumus, konstatējusi, ka 7651 gadījumā tikai 7,8 proc. kreilju bijuši kreilju vecāku bērni. Novērots arī, ka zēnu starpā kreilju ir par 10 proc. vairāk nekā meiteņu starpā. Tai pašā reizē noskaidrots arī, ka 1 procents kreilju ir noteikti kreisās kājas lietotāji, kas arvien spēr bumbu vai lēcienu atspējas ar kreiso kāju. Izmeklējot tuvāki kreiljus, izrādījās ciešs sakars starp kreisās rokas lietošanu un valodas traucējumiem. Tā, piemēram, puse visu izmeklēto bērnu, kas stostījās, izrādījās kreilji. Un arī otrādi — no bērniem, kas stostījās, 36,6 proc. bija pilnīgi vai pa daļai kreilji. Ista sakars starp šīm abām parādībām vēl nav noskaidrots. Neapšaubāmi, ka šī īpašība iedzimta un mēģinājumi to novērst ar spaidiem rada runas traucējumus.

DALTONISTU PRIEKŠROCĪBA.

Daba mīl izlīdzinājumu. Tas sevišķi vērojams dabas dotumu līdzsvarotībā. Kur vienā vietā tā acīm redzot kaut ko atrauj, tur tā atkal no otras puses dod ko tādu, kā cietim trūkst vai ir mazākā mērā.

Daltonisti parasti nevar atšķirt zaļo krāsu no sarkanās. Ārkārtīgi retos gadījumos sastopamas personas, kas vispār nevar atšķirt nekādas krāsas. Daltonisti zināmā mērā ir neizdevīgā stāvoklī, izraugoties arodu. Tā, piemēram, viņus nekādā gadījumā nepieņema dzelzceļnieku dienestā, aviācijā un citos aros, kur darbs noteikti savienots ar pareizām krāsu izšķiršanas spējām.

Tagad turpretim atklātas sevišķās pozitīvās daltonistu īpašības. Jaunākie novērojumi rāda, ka daltonisti daudz labāki par personām ar normālu redzes spēju var atšķirt kuģu, āķu, kara mašīnu, lielgabalu un bunkuru maskošanu, ko tik plaši tagad lieto kara operācijās.

Spēka vīri

Tā tik ir Amerika.

Nūjorkas viesnīcas direktors apstaigā savu uzņēmumu. Kādā telpā viņš ierauga zābaku tīrītāju, kas noksumis veic savu darbu.

„Galvu augšā, meistar!” direktors uzsit zābaku tīrītājam uz pleca. „Arī es iesāku par zābaku tīrītāju un redziet — tagad esmu viesnīcas direktors! Tā ir Amerika!”

„Jā, jā,” atsaucas uzrunātais. „Bet es iesāku kā viesnīcas direktors — un lūk — tagad esmu zābaku tīrītājs. Tā, lūk, ir Amerika!”

Jūrniecības speciālists.

„Jau divdesmit gadus es braucu pa šo upi un pazīstu katru sēkli un apakšūdens klinti,” lielās kuģa kapteinis.

„Šai brīdī kuģis brakšķēdams uzdrāžas uz sēkļa un apstājas.

„Lūk — redziet! Šeit ir viena no tāmi!” starojot nobeidz kapteinis.

Spēka vīrs.

„Lūk — skatieties — tas vīrs ar vienu roku var apturēt ātrvilcienu!”

„Nevar būt! Tāds milzis viņš nemaz neizskatās!”

„Un tomēr — viņš ir vilciena vadītājs!”

Totāls darbs.

„Cik cilvēku tad strādā jūsu uzņēmumā?”

„Viens no pieciem, inspektora kungs!”

Darbs bez izredzēm.

„Kādēļ tad Šansītes jaunkundze vairs nestrādā firmā Kaltīnš un biedri?”

„Tur viņai nebija nekādu nākotnes izredžu!”

„Kā tā? Firma taču ir liela un arvien vēl paplašinās!”

„Bet visi darba biedri tur ir precējušies!”

Gadās arī tā.

Tikko vilciens bija sācis kustēties, konduktors sāka pārbaudīt biļetes.

„Jaunais cilvēks!” viņš aizrāda pirmajam pasažierim, „jūs esat iekāpis nepareizā vilcienā. Nākošajā pietātnē jums noteikti jāizkāpj!”

Pie nākošā pasažiera atkarotjas tas pats. Izrādās, ka visiem pasažieriem ir nepareizas biļetes un nākošajā pietātnē vilciens jāatstāj. Bet nākošajā pietātnē konduktors klusām pazuda, jo pats bija iekāpis nepareizā vilcienā.

Darbā jau gadās.

Direktoram Bleistiķim sieva pasniedz dzimumdienas dāvanas. Starp tām ir arī pudele matu ūdens.

„Tas ir pret matu izkrišanu,” aizrāda Bleistiķa kundze.

„Bet man taču matu nemaz vairs nav — kam tad man matu ūdens?”

„Pudele nemaz arī nav domāta tev, bet tavai sekretārei. Citādi tev vienmēr uzvalks nobiris ar viņas matiem.”

Kādēļ tad jābļauj?

Kāds pārdevējs mazliet aizmirsies un sāk uz pircēju stipri kliegt.

„Ko tas nozīmē, Atsvariņa kungs, vai jūs te esat princips?” viņam noprasa šefs.

„Nē, tā nu gan ne...” apraujas pārdevējs.

„Nu, bet ko tad jūs bļaujāt kā vērsis?”

TĀ BŪS GAN!

„Tūlīt beigšu, Anton! Vēl pāris sienu un tad būs vakars!”

LABS LĪDZEKLIS.

„Lūk — mans izgudrojums! Ar šādiem darba rīkiem darbs sokas daudz labāk!”

VAR ARĪ TĀ.

„Protams, direktora kungs, es varu arī stenografēt, bet tas ies daudz gausāk!”

VĀRDI UN DARBI.

„Pēdējais teikums, direktora kungs, ko jūs man diktējāt, bija: Es prasu no saviem darbiniekiem stingru un noteiktu rīcību un drošu siāju!”

IZĀRSTĒTS.

„Nu tad uz redzēšanos, doktora kungs! Sirsnīgs paldies par acenēm, ar kuģam nu es pavisam labi varu redzēt.”

SVĒTDIEN, 10. SEPTEMBRĪ.

5.00 Raidījums vācu kaņavīriem. 6.30 Ziņas latviešu val. 6.45 Rīta mūzika (pārraid.). 7.00 Ziņas vācu val. Pēc tam: Dienas programma. 7.10 Rīta mūzika (turpin.). 8.00 Mūzika svētdienas rītā, sk. pl. 9.00 Austras Širmanes raidāmluga bērniem „Baltie zobi”. 9.30 Mūzika bērniem, sk. pl. 10.00 Ziņas vācu val. 10.10 Ev.-lut. dievkalpojums. 11.10 Harija Janosa svīta. Ungāru mūzika. 11.30 Nedēļas politiskais priekšlasījums. 11.45 Vācu klasiķi, sk. pl. 12.15 Ziņas latviešu val. 12.30 Ziņas vācu val. Pēc tam: Vācu tautas koncerts (pārraid.). 14.00 Ziņas vācu val. 14.15 Mūzika. 14.30 Sētā un druvā. Raidījums lauksaimniekiem. 15.00 Svēts mantojums šī zeme mūsu tautai. Latviešu mūzika un literatūra. Pied. Marija Vintere, Māris Vētra (dziesmas), Guna Kurme (klavieres), Jānis Osis (dekl.) un vīru dubultkvartets „Tēviņa”. 16.00 Ko kaņavīri vēlas jeb sk. pl. 16.45 Ziņas latv. val. 17.00 Ziņas vācu val. 17.15 Ko kaņavīri vēlas (pārraid.) jeb sk. pl. 18.00 Henrika Ibsena drāma „Ziemeļu varoņi”. 19.00 Nedēļas politiskais priekšlasījums. 19.15 Latviešu kaņavīru stunda. 20.00 Ziņas vācu val. 20.15 Jozefa Haidna oratorija „Radīšana”. 21.00 Ziņas latviešu val. 21.20 Jozefa Haidna oratorija „Radīšana”, 2. daļa. 22.00 Ziņas vācu val. Pēc tam: Nākošās dienas programma. 22.20—24.00 Deju mūzika un mūzika laika kavēklis. 24.00 Ziņas vācu val. 0.15 Nobeigums.

PIRMDIEN, 11. SEPTEMBRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Solistu koncerts. Pied. Fannija Viksna (dziesmas) un Zanis Dumpis (vijole). 16.00 Pēcpusdienas mūzika (pārraid. no Rēveles). 17.15 Solistu koncerts. Pied. Adēle Pulciņa-Karpa (dziesmas), Arnolds Šturms (flauta) un Dzidris Treimanis (čells). 18.30 Vācu kaņavīru stunda. 19.15 Ziņas no kaņavīru stunda. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15 Kas katram tik (pārraid.). 21.15 Kas katram tik (pārraidījums). 22.20 Klavieru mūzika. L. v. Bēthovena sonāta f-mollā. Atsk. Viesturis Bišers. 22.40 Deju mūzika un mūzika laika kavēklis.

OTRDIEN, 12. SEPTEMBRĪ.

8.00 Rīta mūzika. Latviešu mūzika. Atsk. vīru sekstets un sk. pl. 11.45 Kaņavīru vēstulnieks. 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. Pied. Alma Skudra (dziesmas) un Jānis Lejiņš lasīs Pāvila Klāna stāstu „Notikums ar pīpi”. 16.00 Pēcpusdienas mūzika. „Lai ziedi runā” sk. pl. un radiof. salona orķ. A. Pārūpa vad. 17.15 Pēcpusdienas mūzika. Pied. Arm. Krūmkoka mūziķu kvartets, humors latv. val. un sk. pl. 18.30 Latviešu kaņavīru stunda. 19.15 Ziņas no kaņavīru stunda. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15 Vakara kon-

certs. Pied. Dr. Hanss Kōlcs (klav.) un radiof. orķ. Bruno Skultes vadībā. 21.20 Puštas skapas (sk. pl.). 22.20 Deju mūzika un mūzika laika kavēklis.

TREŠDIEN, 13. SEPTEMBRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Kad jaunras melodijas ar anekdotiem kopā vijas. 16.00 Pēcpusdienas koncerts. Pied. Viesturis Bišers (klav.) un radiof. orķ. Bruno Skultes vad. Pēterja Čaikovska darbi. 18.30 Vācu kaņavīru stunda. 19.15 Ziņas no kaņavīru stunda. 19.30 Mūzika. 19.45 Aktuāli temati. Latviešu ogr. „Lidumnieks” priekšlasījums. 20.15 Tautu balsis: Ungārija. 21.20 Fragmenti no Makša Šillinga operas „Mona Līza”. 22.20 Deju mūzika un mūzika laika kavēklis.

CETURTDIEN, 14. SEPTEMBRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. Pied. Matīde Balode (dziesmas) un Edgars Zīle (dekl.). 16.00 Pūtēju orķ. koncerts. Atsk. latviešu brīvprātīgo policijas pulka pūtēju orķ. Pēterja Banderā vad. 17.15 Pēcpusdienas mūzika II. Atsk. kvintets „Alfio” un sk. pl. 18.30 Vācu kaņavīru stunda. 19.15 Ziņas no kaņavīru stunda. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15 Vācu mūzikas un literatūras dārgumi. 21.20 Rudens noskaņas. Atsk. radiofona salona orķ. A. Pārūpa vad. un sk. pl. 22.20—24.00 Deju mūzika un mūzika laika kavēklis.

PIEKTDIEN, 15. SEPTEMBRĪ.

8.00 Rīta mūzika. Latviešu mūzika. 11.45 Kaņavīru vēstulnieks. 14.30 Dzidras Zemzares laidāmluga bērniem „Neīstais princis”. 16.00 Pēcpusdienas mūzika, sk. pl. 17.15 Pēcpusdienas mūzika (pārraid. no Rēveles). 18.30 Latviešu kaņavīru st. 19.15 Ziņas no kaņavīru st. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15 Latviešu komponisti. Jāņa Ķepiņa mūzika. Atsk. Ādolfs Kaktiņš (dz.), Jānis Ķepītis (klavieres) un radiof. koris T. Kalniņa vad. un radiof. orķ. Bruno Skultes vad. 21.20 Mūzikālas sarunas, sk. pl. 22.20 Kamer-mūzika. Kārļa Hellera stīgu kvartets 4 daļās. 23.00 Deju mūzika un mūzika laika kavēklis.

SESTDIEN, 16. SEPTEMBRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 A. Atvara raidāmluga „Bubulītis”. 16.00 Pēcpusdienas mūzika (pārraidīj. no Rēveles). 17.15 Pēcpusdienas mūzika (pārraid. no Rēveles). 18.30 Vācu kaņavīru stunda. 19.15 Ziņas no kaņavīru stunda. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15 Ar mūziku viss veicas labāk, sk. pl. 21.15 Ar mūziku viss veicas labāk, sk. pl. 22.20 Deju mūzika un mūzika laika kavēklis.

DARBDIENĀS KĀ PARASTS.

Jocīgās LIETAS

Mēs esam raduši domāt, ka likumi un to ievērošana ir nopietna lieta. Tāpat mēs bijām raduši domāt, ka angļi ir nopietni cilvēki. Taču, ieskatoties angļu likumu grāmatās, mums šis uzskats ir jāmaina, jo gribot negribot mums ir jāpasmaida gan par šiem likumiem un rīkojumiem, gan arī par to izdevējiem un ievērotājiem. Paldies Dievam, mēs to arī varam darīt, jo angļu likumu grāmatas ir pašu angļu lieta un mums tās var noderēt tikai kā nebeidzamu anekdotu virkne.

Bet par to lai stāsta pats „Sunday Express”, jo tā slejās ir minēts dažs labs divains piemērs:

„Anglijā likums aizliedz svētdienā jāt uz ēzeļa; Ziemsvētkos gatavot un ēst gaļas pastēti; pēc pulksten 8 vakarā no ceļojoša tirgotāja pirkt augļus, izņemot vienu noteiktu riekstu šķirni. Bez tam angļu priesteriem noliegts: spēlēt kartis; ārpus mācītāja mājas spēlēt bumbu spēles, atklātībā parādīties citā, kā vien „mācītā vīra” tērpā un doties gultā ar krāsainu cepuri galvā.”

Jā, grūta dzīve tādām priesterim, it īpaši, ja ievēro, ka sakarā ar nodē nākušo brāļošanu ar bolševikiem angļu mācītājiem būs nākuši klāt vēl jauni aizliegumi. Bet toties var cerēt, ka tagad priesteriem būs atļauts gulētoņot uzvilkt naktsmīci ar sarkano zvaigzni.

Protams, Amerikā šādās lietās nevar palikt iepakaļ, un viens otrs jaunās pasaules noteikums pat pārspēj veco lordu izkurtējušo izdomu.

Tā Morelosā, Vidusamerikā, ir spēkā noteikums, ka alkohola tirgotājiem vajadzīga speciāla atļauja, lai savu preci varētu izvadīt ar ēzeļa pajūgu un drīkstētu preci pārdot tieši no mucas patērētājiem. Atļauju pieprasot, tirgotājam jāiesniedz 8 foto uzņēmumi: divas paša ģimenes un seši ēzeļa uzņēmumi.

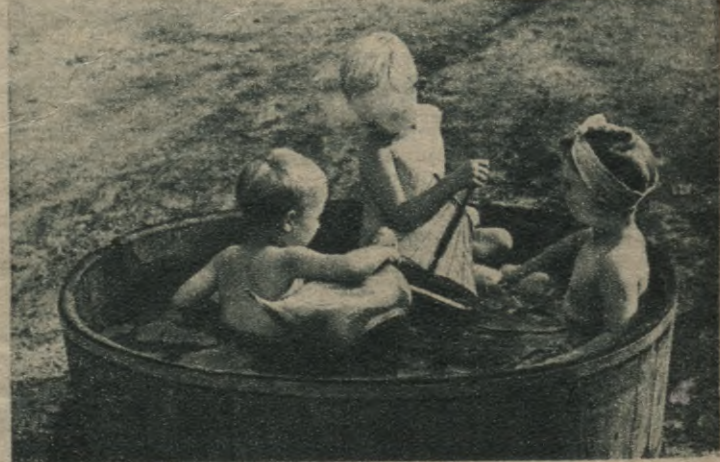
Provo, Utahas štātā, likums paredz, ka plkst. septiņos vakarā suniem un kaķiem jāpazūd no ielas.

Bristolē, Tennesijas štātā, sievietēm ar likumu noliegts uz ielas apstāties, lai uzvilktu nobruksu zeķi.

Leforsā, Teksasā, spēkā likums, kas aizliedz restorāna viesin kājās stāvošiem izdzert vairāk nekā 3 glāzes alus.

PAŠIEM SAVA JŪRA.